Дослідження

громадського сектору Івано-Франківської міської територіальної громади

ТЕПЛЕ МІСТО

2023

Басараб Н., Каразуб (Чорна) І., Малишівський Т., Мосора М., Осипчук М., Сидор У..
Дослідження громадського сектору Івано-Франківської міської територіальної громади: аналітичний звіт / за ред. Максимович О. Івано-Франківськ, Карпатський інститут аналітики "FrankoLytics", 2023 … с.

Рецензенти:

- **Голота Софія,** *керівниця напрямку досліджень, моніторингу та оцінки ICAP Єднання.*
- **Дащаківська Оксана,** *кандидатка політичних наук, викладачка УКУ, тренерка, експертка із залучення, керівниця офісу МФ "Відродження" у Львові.*
- **Деревянко Сергій,** *доктор політичних наук, професор кафедри політичних інститутів та процесів Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.*

Літературна редакція:

- **Руслана Полівчак,** *редакторка Суспільне Івано-Франківськ.*

Дизайн:

- **Тарас Сенів,** *графічний дизайнер.*

Аналітичний огляд громадського сектору Івано-Франківської міської територіальної громади із коментарями експертів спрямований на висвітлення структури громадського середовища громади через підсумки репрезентативного статистичного аналізу, кабінетного дослідження, опитувань задля покращення політики взаємодії всередині громадського сектору та посилення його впливу на ухвалення рішень на території громади.

Перший розділ розкриває характер громадського сектору на основі масиву даних зі 113 досліджень, опублікованих впродовж 2006-2022 років.

Другий — присвячений аналізу економічного ефекту діяльності громадського сектору на території громади на основі аналізу офіційних даних.

Третій розділ присвячений статистичному аналізу інформації з відкритих джерел щодо заснування, тривалості діяльності, гендерного балансу складу засновників.

Четвертий розділ — узагальнення оцінок та коментарів експертів щодо громадського середовища, його сильних та слабких сторін, тематичного поля діяльності, інституційної спроможності.

Окрема увага зосереджена на аналізі інституційного досвіду релокованих організацій у громаді та ролі громадського середовища в процесах стратегування та довготривалого розвитку Івано-Франківської міської територіальної громади.

Дослідження проводив Карпатський інститут аналітики "FrankoLytics" на замовлення Благодійної організації "Благодійний Фонд "Тепле Місто" в межах проєкту Strengthening Civic Activism and Local Democracy ("Посилення громадянської активності та місцевої демократії") згідно з угодою про надання гранту № 2021-12368, що фінансується National Endowment for Democracy.

ЗМІСТ

Вступ 4

Методологія 5

РОЗДІЛ 1.

Про що розповідають дослідження громадського сектору Івано-Франківської громади? Витяг з проєкту "Івано-Франківська територіальна громада: аналітичний радар" Карпатського інституту аналітики "FrankoLytics" 2006-2022 8

РОЗДІЛ 2.

Економіка громадського сектору Івано-Франківської громади 16
2.1. Структура сектору крізь призму індикаторів фінансової активності 16
2.2. Фінансовий вплив 18
2.3. Вплив повномасштабного військового вторгнення на економіку громадського сектору 19

РОЗДІЛ 3.

Статистичний аналіз громадського сектору Івано-Франківської громади 21
3.1. Частка чинних організацій 21
3.2. Тривалість діяльності 22
3.3. Кількість засновників та гендерний баланс 24
3.4. Гендерний баланс засновників та уповноваженої особи 27
3.5. Роки заснування 28
3.6. Рік заснування та гендерний баланс 29
3.7. Розподіл за КВЕД 31

РОЗДІЛ 4.

Громадський сектор Івано-Франківської міської територіальної громади: оцінки та коментарі експертів 33
4.1. Середовище 33
4.2. SWOT 37
4.3. Тематичне поле діяльності 38
4.4. Довіра, вплив, спроможність 39
4.5. Релоковані організації 41
4.6. Мережа 43
4.7. Бачення розвитку та ролі сектору в процесах стратегування 45

РОЗДІЛ 5.

Результати мапування викликів ГО Івано-Франківської громади "Як об'єднати бізнес, владу та громадський сектор. Виклики, точки дотику та рішення" 48

ГЛОСАРІЙ

БО — благодійна організація

БФ — благодійний фонд

ВПО — внутрішньо переміщені особи

ГО — громадська організація

ДПСУ — Державна податкова служба України

ДССУ — Державна служба статистики України

ЗМІ — засоби масової інформації

ЗСУ — Збройні сили України

ІФ МТГ — Івано-Франківська міська територіальна громада

НУО — неурядові організації

ОГС — організації громадянського суспільства

ОСББ — об'єднання співвласників багатоквартирних будинків

“FrankoLytics” — Карпатський інститут аналітики “FrankoLytics”

ВСТУП

Громадський сектор сьогодні активний в Україні та бере на себе забезпечення багатьох аспектів соціального розвитку. З одного боку, це — волонтерство та допомога незахищеним верствам суспільства, а з іншого — внесення в дослідження та аналітику щодо ситуації на Прикарпатті, долучення до стратегування розвитку регіону тощо. Споконвічна традиція самоорганізації населення для розв'язання нагальних проблем, з якими з певних причин не можуть справитися відповідні інститути суспільства, притаманна українцям і сьогодні. Громадське середовище активно долучається до формування пулу досліджень про Івано-Франківщину та її розвитку та процвітання.

Громадський сектор є важливим суб'єктом відкритого суспільства, який відіграє значущу роль у наданні послуг та сприяння функціям, що не завжди забезпечуються владними структурами. Саме тому розуміння того, яким є дане середовище, яка його чисельність та які організації його наповнюють, які напрями та сфери покриваються, які труднощі виникають, є надзвичайно важливим для забезпечення подальшої активної роботи сектору неурядових організацій в Івано-Франківській міській територіальній громаді *(далі — ІФ МТГ)*.

Однак громадський сектор ІФ МТГ є доволі непростим об'єктом вивчення з причини низької статистичної видимості, браку єдиної методології та підходу його дослідження. Іншою суттєвою перешкодою вивчення громадського сектору новоствореної ІФ МТГ є нестача систематизованої інформації щодо індикаторів його діяльності.

Це дослідження покликане надати опис та розуміння структури громадського сектору на основі диверсифікованих джерел даних, сформувати підґрунтя для оцінювання спроможності характеру та впливу громадського сектору ІФ МТГ на ухвалення рішень на території громади.

Ключова мета — вивчення структури громадського сектору Івано-Франківської міської територіальної громади через проведення статистичного аналізу, кабінетного дослідження, опитувань задля покращення політики взаємодії всередині громадського сектору та посилення його впливу на прийняття рішень на території громади (перше півріччя 2023 р.).

Дослідження виконував Карпатський інститут аналітики "FrankoLytics" *(далі — FrankoLytics)* в межах договору на надання послуг експертного супроводу комплексного дослідження на замовлення БФ "Тепле Місто" в межах проєкту Strengthening Civic Activism and Local Democracy ("Посилення громадянської активності та місцевої демократії") згідно з угодою про надання гранту № 2021-12368, що фінансується National Endowment for Democracy (24.02.2023-31.05.2023).

МЕТОДОЛОГІЯ

У цьому звіті представлені результати комплексного міждисциплінарного вивчення громадського сектору ІФ МТГ, що здійснювалося за синтетичною методологією із застосуванням:

1. кабінетного дослідження;
2. аналізу документів;
3. статистичного аналізу;
4. кількісного та якісного опитування представників громадського сектору та лідерів думок громади.

1. Кабінетне дослідження. Для досягнення цілей дослідницького проєкту також провели кабінетний аналіз (Desk Research) вторинних даних щодо діяльності громадських і благодійних організацій (дані Держкомстату, дані відкритих реєстрів, наукові та аналітичні публікації, результати попередніх досліджень і т. ін.) Зокрема, дослідники надали витяг з авторського проєкту Карпатського інституту аналітики "Івано-Франківська територіальна громада: аналітичний радар". Цей витяг побудований на масиві зі 113 досліджень впродовж 2006-2022 років та відображає їхній аналіз. Подані дані окреслюють дослідження, які здійснював громадський сектор України на території Івано-Франківщини (усі дослідження стосуються Прикарпаття, проте є доробком громадського сектору не тільки Івано-Франківщини).

Методологія, техніка та процедура збору даних для цієї частини дослідження передбачала:

- пошук даних на основі відкритих джерел мережі Інтернет та інших ресурсів;
- офіційні запити Карпатського інституту аналітики "FrankoLytics" до ключових інституцій, що могли б володіти даними про зміст і характер дослідницьких ініціатив на території Прикарпаття, а також публікацію відповідного анонсу про збір даних на офіційному сайті;
- інтерв'ювання ключових організацій, що теоретично могли б проводити дослідження на Івано-Франківщині чи наперед володіють такою інформацією.

Витяг розкриває масив опрацьованих досліджень крізь призму сімох вимірів опису сформованого переліку публікацій, а саме:

розподіл досліджень за	**типом виконавця;** **типом досліджень;** **фінансуванням;** **охопленням територій;** **цілями сталого розвитку;** **принципами належного врядування;** **тематикою.**

Дані, сформовані науковцями "FrankoLytics" за підсумками кабінетного дослідження, відображені в першому розділі.

2. Аналіз документів. На даному етапі дослідження науковці звернулися до аналізу відповідей на офіційні запити "FrankoLytics" до податківців в Івано-Франківській області, а саме:

- загальна кількість та перелік організацій громадського сектору ІФ МТГ;
- загальна кількість та перелік організацій, які здійснювали фінансову діяльність у 2022 календарному році;
- фінансові показники діяльності неприбуткових організацій, зокрема обсяг надходжень, обсяг сплачених податків до бюджету (ПДФО у 2021-2022 рр.), зведені показники за групами організацій;
- фінансові показники діяльності неприбуткових організацій: обсяг надходжень, обсяг сплачених податків до бюджету (ПДФО); загальні показники та в розрізі організацій;
- кількість зареєстрованих волонтерів на території ІФ МТГ.

Дані, сформовані науковцями "FrankoLytics" за підсумками аналізу документів дослідження, відображені в другому розділі.

3. Статистичний аналіз. Науковці "FrankoLytics" провели дослідження інформації з відкритих джерел стосовно громадських організацій, які зареєстровані в Івано-Франківській міській територіальній громаді. Перелік таких організацій доступний на сайті Івано-Франківської міської ради[1] станом на 01.02.2022. Даний перелік містить приблизно 1390 найменувань та коротку інформацію про громадські організації. Збір інформації був проведений у травні 2023 року з використанням IT-інструментів доступу до джерел відкритих даних.

Перелік питань, що досліджувалися:

1. тривалість діяльності ГО;
2. періоди (роки заснування);
3. гендерні особливості засновників та уповноважених осіб.

Вибірковий метод. В дослідженні застосовано метод вибіркового обстеження об'єктів (громадських організацій) скінченної сукупності. Нас цікавили питання стосовно частот, з якими серед громадських організацій є такі, що мають певні особливості. Тому для забезпечення достатньої, на наш погляд, точності та надійності результатів було обстежено випадково вибрані 352 організації. Така кількість гарантує з надійністю 95%, що одержані частоти будуть відхилятися від правильних не більше, ніж на 5% для частот, близьких до 50%, та не більше, ніж на 1% для частот, близьких до 0% чи 100%.

352
випадково вибрані організації

---

1 - див. https://www.mvk.if.ua/uploads/files/pergrorg.pdf

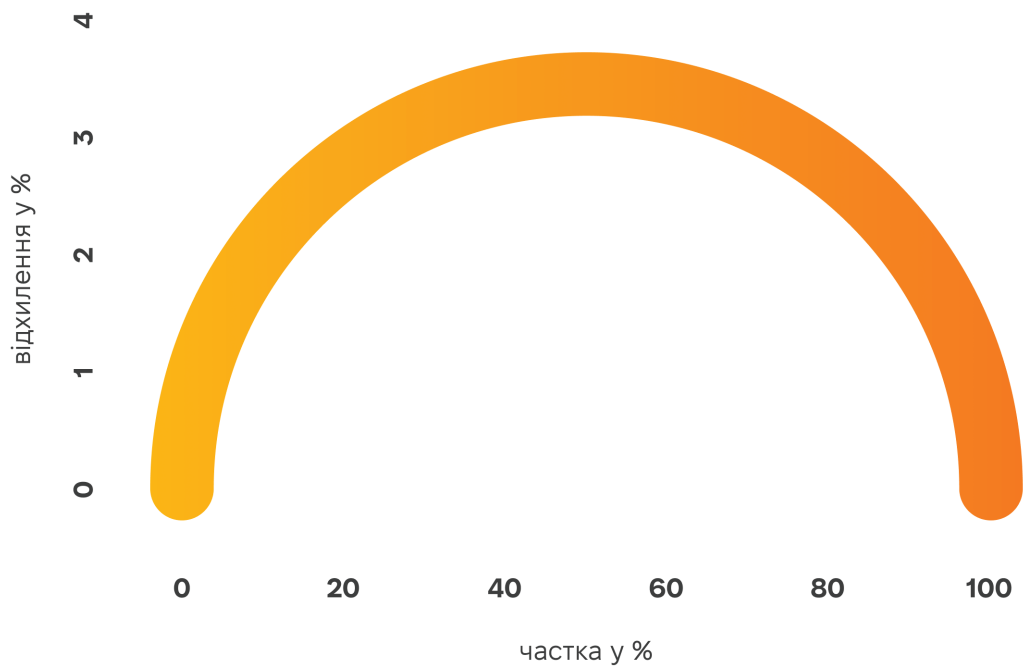

Наступний графік демонструє залежність абсолютної точності оцінок частот (у відсотках) від величин цих оцінок.

4. Опитування. Дослідники "FrankoLytics" реалізували якісний етап опитування методом напівструктурованих глибинних інтерв'ю за участі 15 експертів громадського сектору, а також влади, бізнесу, медіа, відібраних за технікою "Дельфі" для фіксації експертної оцінки поточного стану справ у сфері діяльності громадянського суспільства на локальному рівні. Кількісний етап опитування реалізували науковці за допомогою анкети із застосуванням спеціалізованого цифрового рішення для проведення подібних опитувань в мережі Інтернет.

Для участі у опитуванні було запрошено організації, які мають одну з перелічених нижче ознак неприбутковості:

(0032) — громадські об'єднання;
(0034) — творчі спілки;
(0035) — релігійні організації;
(0036) — благодійні організації;
(0038) — спілки;
(0039) — асоціації та інші об'єднання юридичних осіб;
(0043) — об'єднання співвласників багатоквартирного будинку, асоціації власників житлових будинків;
(0044) — професійні спілки, їхні об'єднання та організації профспілок;
(0048) — інші юридичні особи, діяльність яких відповідає вимогам, встановленим пунктом 133.4 статті 133 Податкового кодексу України, створені та зареєстровані в порядку, визначеному законом, що регулює діяльність відповідної неприбуткової організації.

Загалом, за повідомленням ДПС в Івано-Франківській області, станом на 30.03.2023 року в ІФ МТГ організацій, яким присвоєно зазначені вище ознаки неприбутковості, налічується 2141, (зокрема 57 офіційно зареєстрованих волонтерів), тоді як неприбуткових інституцій загалом — 5202.

1 РОЗДІЛ

Про що розповідають дослідження громадського сектору Івано-Франківської громади? Витяг з аналітичного радара Карпатського інституту аналітики “FrankoLytics” 2006-2022[2]

Цей розділ присвячений висвітленню картини знання та незнання про громадський сектор ІФ МТГ на основі масиву даних зі 113 досліджень впродовж 2006-2022 років, зокрема й на основі наразі ще неопублікованого огляду досліджень про ІФ МТГ у 2022 р. Варто підкреслити: методологія та дані, що розглядаються в цьому розділі, є авторським доробком “FrankoLytics” та становлять унікальний набір даних. Далі ми розглянемо кілька вимірів опису сформованого та оцифрованого переліку масиву публікацій, а саме:

розподіл досліджень за

типом виконавця;
типом досліджень;
фінансуванням;
охопленням територій;
цілями сталого розвитку;
принципами належного врядування;
тематикою.

Орієнтовно половина досліджень, що тією чи іншою мірою стосуються Івано-Франківщини у 2006-2022 роках, виконані неурядовими організаціями та кроссекторальними ініціативами. З нашої точки зору, саме в ці дві групи виконавців

Рис 1. Розподіл досліджень за типом виконавця

---

2 - Басараб Н., Варварук В., Малишівський Т., Мосора М., Осипчук М., Пятківський Р., Торконяк Д. Івано-Франківська територіальна громада: аналітичний радар 2006-2021 /за ред. Максимович О., Скиби М. Івано-Франківськ: Навчально-науковий Центр соціологічних досліджень Прикарпатського регіону ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”, 2021 р. 163 с.

“вшитий” громадський сектор у ширшому розумінні. Кроссекторальна ініціатива — це публікації, що стали результатом ініціативи представників різних галузей, які об’єдналися задля спільного вирішення певного дослідницького завдання, де громадський сектор майже завжди виступає партнером у реалізації та промоції дослідження. Пошуки неурядових організацій — публікації, що стали результатом роботи громадських об’єднань, що не мають на меті боротьби за владу чи отримання прибутку.

Ініціаторами досліджень у 2021-2022 роках переважно є громадський сектор за активної участі міжнародних донорів або навпаки. Така активність громадського сектору обумовлена сильними позиціями громадянського суспільства в Україні, яке часто бере на себе роль “п’ятої влади” та підіймає у громадський дискурс проблеми, що потребують уваги держави та суспільства.

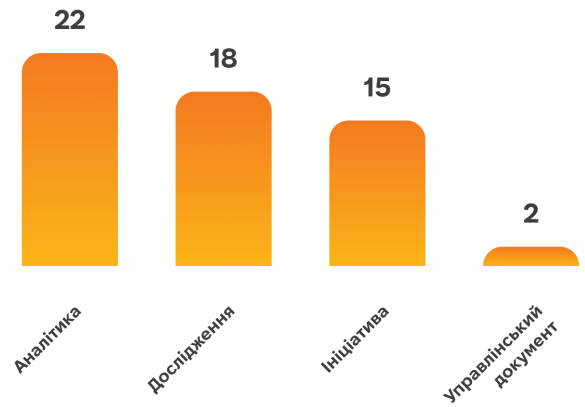

Рис 2. Розподіл досліджень за типом досліджень

Основна частка публікацій громадського сектору, в яких проводили розвідки на Івано-Франківщині, є аналітикою та дослідженнями (**понад 2/3 публікацій**). Більшість публікацій є аналітикою, а отже можна говорити про те, що громадське середовище, яке досліджувало Івано-Франківщину, має кращі спроможності в

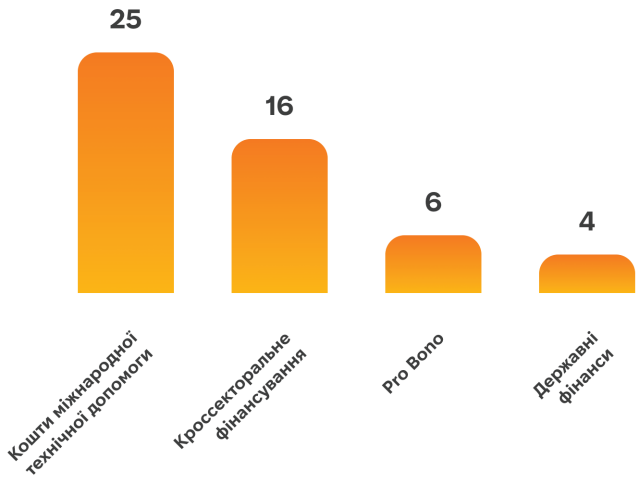

Рис 3. Розподіл досліджень за типом фінансуванням

написанні аналітики, аніж у проведенні досліджень. Громадський сектор рідше самостійно здійснює дослідження, проте самостійно проводить аналітику отриманих даних.

Орієнтовно половина досліджень, які стосувалися Івано-Франківщини за участі громадського сектору, фінансувалися за гроші міжнародної технічної допомоги. Це засвідчує значну залежність активності громадського середовища у написанні аналітики та досліджень від порядку денного пріоритетів суб'єктів міжнародного фінансування (грантів, співфінансування тощо).

Варто також відзначити, що **кожне десяте дослідження** здійснене Pro Bono. У 2022 році дослідження переважно фінансували міжнародні донори, що є суттєвим ризиком та засвідчує поки що низький рівень розуміння важливості аналітичних продуктів для стратегічного планування розвитку регіону. Громадське середовище сьогодні може покладатися переважно на закордонне фінансування досліджень Івано-Франківщини, що суттєво обмежує залученість інших стейкхолдерів у їхнє планування. Така залежність від закордонних фінансів робить сферу досліджень Івано-Франківської області залежною від зовнішніх трендів, а це часто призводить до втрати важливих регіональних аспектів, що потребують дослідження та висвітлення. Тільки залучення регіональних фінансів може бути гарантом того, що регіональні аспекти будуть досліджені повною мірою, адже саме місцеві стейкхолдери повністю зацікавлені в цьому.

Формуючи порядок денний досліджень про Івано-Франківщину за її межами, а іноді й за межами держави, може створюватися ілюзія дослідження регіону з підходами, що були ефективно використані до інших регіонів, а тому вважаються взірцевими та такими, що можна застосовувати до будь-яких територій України. Абсолютно точно зрозуміло, що образ регіону за таких підходів буде формуватися викривлено, а отримані дані нагадуватимуть спробу глянути на регіон через ефективні моделі досліджень Львова чи Києва, проте зовсім не Івано-Франківська. Повністю переконані, що участь місцевих фінансів (місцевий бюджет, бізнес, краудфандинг тощо) є необхідною для формування ефективного порядку денного досліджень на Прикарпатті.

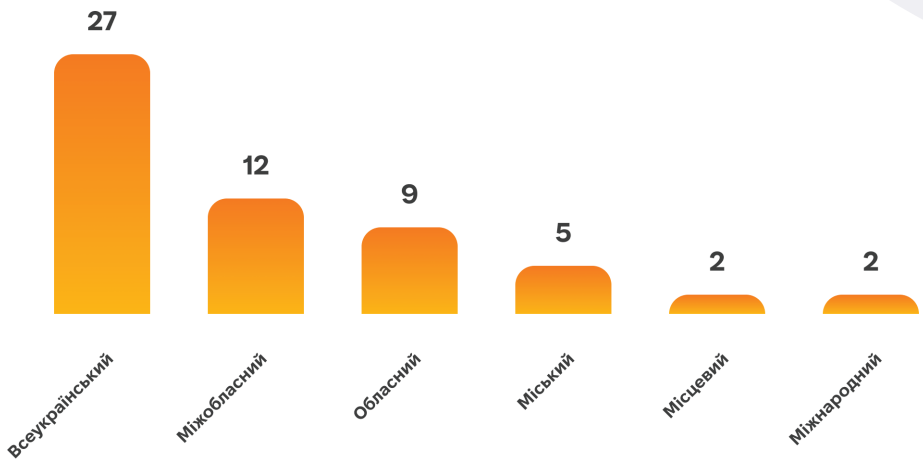

Рис 4. Розподіл досліджень за охопленням територій

Орієнтовно половина публікацій стосується досліджень Івано-Франківщини як регіону держави. Громадський сектор держави цікавиться Прикарпаттям переважно як регіоном, адже розуміння регіональної архітектури країни може внести свою лепту у формування образу України в цілому. Своєю чергою громадський сектор **майже у третині досліджень** розглядає саме регіон. Це свідчить про те, що розуміння значення дослідження самого Прикарпаття тільки стає зрозумілим громадськості. Сьогодні все ще залишається актуальним тренд "Про нас без нас" (більшість досліджень про Івано-Франківщину генеруються поза межами Івано-Франківська) та навіть чіткішим (з урахуванням донорської підтримки у час війни). Переконані, що дискурс провінціалізму Прикарпаття триватиме до тих пір, поки ми не зможемо говорити про регіон суб'єктно на основі суб'єктивних даних, де регіональні стейкхолдери будуть власником і замовником даних.

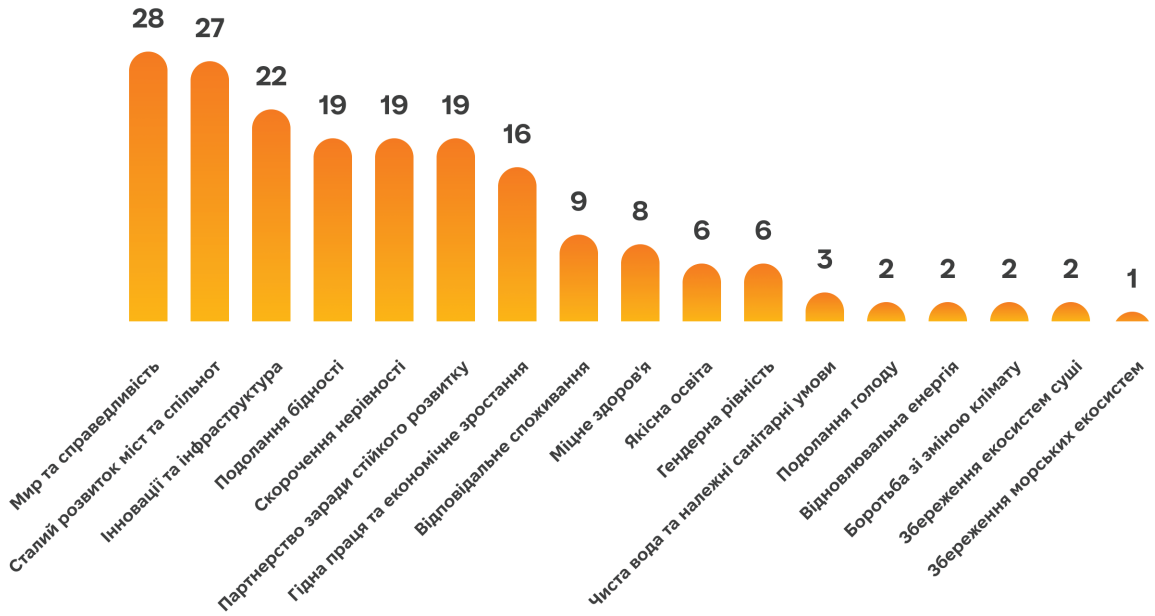

Рис 5. Розподіл досліджень за цілями сталого розвитку

З-поміж 17 цілей сталого розвитку на основі аналізу даних виділяємо 7 найбільш згадуваних у дослідженнях громадського сектору про Прикарпаття (ці 7 цілей окреслюються у межах від третини до половини досліджень).

Септима цілей сталого розвитку, які переважно розглядаються у дослідженнях громадського сектору, що стосуються Івано-Франківщини:

1. мир та справедливість;
2. сталий розвиток міст та спільнот;
3. інновації та інфраструктура;
4. подолання бідності;
5. скорочення нерівності;
6. партнерство заради стійкого розвитку;
7. гідна праця та економічне зростання.

Ще чотири цілі сталого розвитку знаходимо у кожному десятому дослідженні, здійсненому за участю громадського сектору:

1. відповідальне споживання;
2. міцне здоров'я;
3. якісна освіта;
4. гендерна рівність.

Якщо узагальнити, то **трикутник цілей сталого розвитку** (на основі авторського узагальнення 7 найбільш згадуваних цілей), які розглядаються у дослідженнях громадського сектору, що стосуються Івано-Франківщини, — це Мир, Розвиток та Рівність. Підсумувавши, стверджуємо, що умовним девізом громадського сектору, якому цікаво досліджувати Івано-Франківщину, є **"Мир, Розвиток та Рівність"**.

У переліку принципів належного врядування найбільшу актуальність серед публікацій, які розглядаються у дослідженнях громадського сектору, що стосуються Івано-Франківщини, мають **Справедливість та Відповідальність**. Важливо, що саме ці принципи є найвагомішими для громадського сектору.

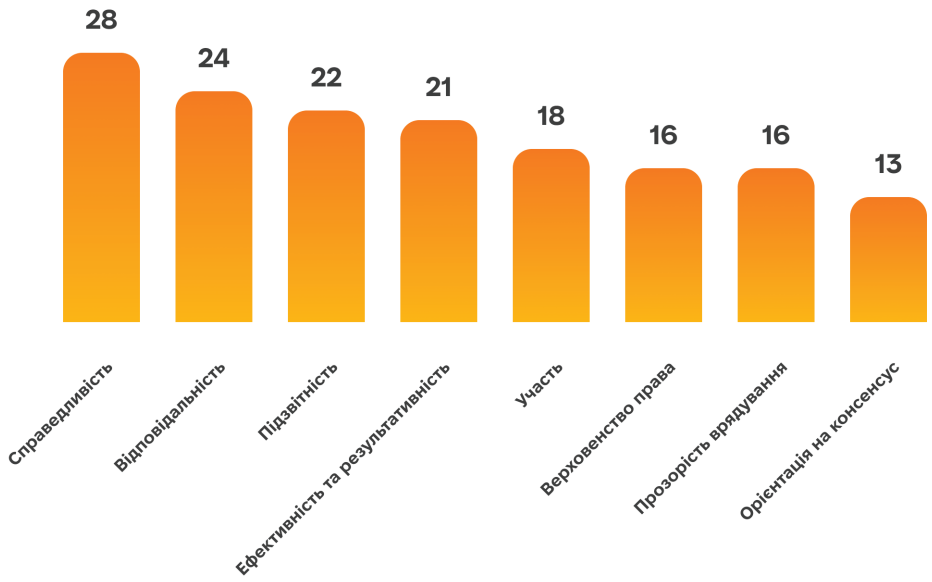

Рис 6. Розподіл досліджень за принципами належного врядування

Найбільшу актуальність серед публікацій, які розглядаються у дослідженнях громадського сектору, що стосуються Івано-Франківщини, мають тематики **Безпеки, Економіки та Місцевого самоврядування** (кожна з цих тематик з'являється у третині досліджень). Вагомість тематики "Безпека" у дослідженнях громадського сектору про Івано-Франківщину стала найбільш актуальною у 2021-2022 роках, проте найвагомішою, звісно ж, у 2022 році.

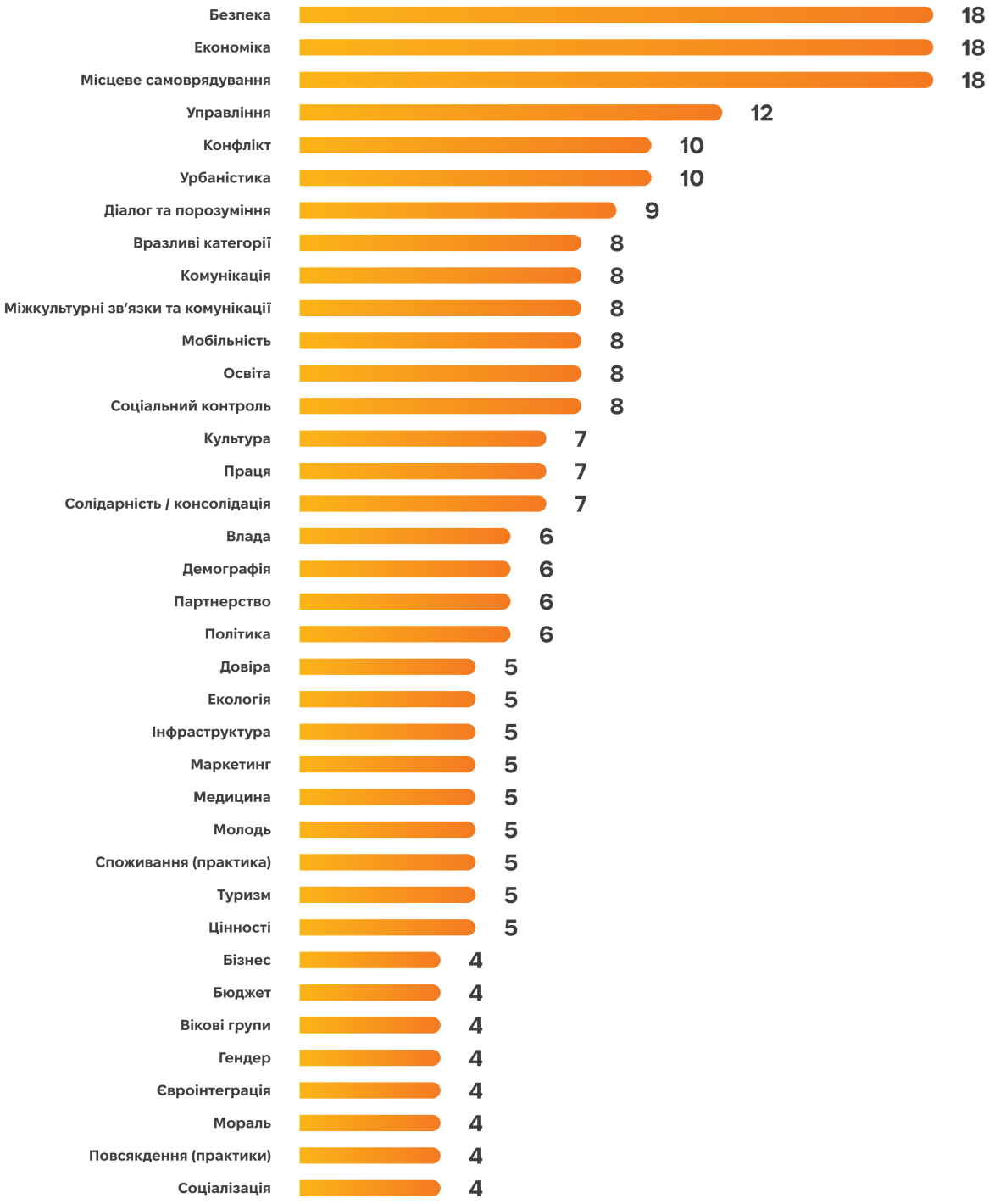

Рис 7. Розподіл досліджень за тематикою

Висновки

Здійснений науковцями "FrankoLytics" аналіз даних масиву досліджень, що описували Івано-Франківщину у 2006-2022 роках, підводить до наступних узагальнень:

- кожне друге дослідження про Івано-Франківщину виконане за участі громадського сектору;
- більшість публікацій громадського сектору, у яких досліджували Івано-Франківщину грунтуються на вторинному аналізі даних;
- приблизно половина досліджень про Івано-Франківщину виконана за участі громадського сектору та фінансувалася за гроші міжнародної технічної допомоги;
- десятина досліджень здійснена Pro bono (власним коштом);
- кожне друге дослідження, виконане за участі громадського сектору, стосувалося Івано-Франківщини як регіону держави, і тільки третина публікацій розглядає саме регіон;
- **Мир, Розвиток та Рівність — найважливіші три цілі сталого розвитку**, які розглядаються у дослідженнях громадського сектору, що стосуються Івано-Франківщини;
- Справедливість та Відповідальність є найактуальнішими принципами належного врядування, які розглядаються у дослідженнях громадського сектору про Івано-Франківщину;
- **Безпека, Економіка та Місцеве самоврядування — найважливіші три тематики досліджень** про Івано-Франківщину, виконані за участю громадського сектору.

2 РОЗДІЛ

Економіка громадського сектору Івано-Франківської громади

2.1. Структура сектору крізь призму індикаторів фінансової активності

Даний розділ присвячений аналізу економічного ефекту діяльності громадського сектору в розрізі економіки ІФ МТГ на основі офіційних відповідей податківців на відповідні запити дослідників "FrankoLytics". Так, за повідомленням Головного управління ДПС в Івано-Франківській області, в реєстрі неприбуткових організацій за визначеними ознаками неприбутковості станом на 01.01.2023 р. перебувала 2141 організація (Табл. 1).

Найбільшу частку громадського сектору ІФ МТГ складають громадські об'єднання (41,29%), професійні спілки (16,81%), благодійні організації (15,41%) та ОСББ (14,9%).

Таблиця 1

Структура зареєстрованих неприбуткових організацій ІФ МТГ (за окремими ознаками неприбутковості)

Ознака неприбутковості	Назва ознаки неприбутковості	Кількість організацій	Частка (у%)
0032	Громадські об'єднання	884	41,29
0034	Творчі спілки	8	0,37
0035	Релігійні організації	119	5,56
0036	Благодійні організації	330	15,41
0038	Спілки	19	0,89
0039	Асоціації та інші об'єднання юридичних осіб	2	0,09
0043	Об'єднання співвласників багатоквартирного будинку, асоціації власників житлових будинків	319	14,90
0044	Професійні спілки, їхні об'єднання та організації профспілок	360	16,81
0048	Інші юридичні особи, діяльність яких відповідає вимогам, встановленим пунктом 133.4 статті 133 Кодексу, створені та зареєстровані в порядку, визначеному законом, що регулює діяльність відповідної неприбуткової організації	100	4,67

Загалом дані організації становлять майже 88,41% від усього громадського сектору ІФ МТГ, тобто складають інституційне ядро громадського середовища громади.

Проте не всі офіційно зареєстровані організації є активними та такими, що діють. Зокрема, однією з ознак активності є обіг грошей на рахунках організацій, сплата податків та інших обов'язкових платежів, а також наявність звіту про фінансову діяльність у річному вимірі.

Відтак, з огляду перелічених вище ознак, з-поміж 2141 неприбуткової організації ІФ МТГ, фінансово діючими є лише 859 (40,12%).

Вартим уваги є той факт, що за окремими групами організацій за ознаками неприбутковості спостерігається значна варіація в частках активних організацій (Табл. 2).

Аналізуючи дані Таблиці 2, ми можемо зробити висновок про те, що найбільш активними групами організацій за ознаками неприбутковості є асоціації (100%), творчі спілки (62,50%), релігійні організації (58,82%) та ОСББ (54,86%).

Таблиця 2

Частка активних організацій у загальній структурі (за окремими ознаками неприбутковості)

Ознака неприбутковості	Назва ознаки неприбутковості	Кількість активних організацій	Частка активних організацій за групами (у%)
0032	Громадські об'єднання	239	27,04
0034	Творчі спілки	5	62,50
0035	Релігійні організації	70	58,82
0036	Благодійні організації	148	44,85
0038	Спілки	9	47,37
0039	Асоціації та інші об'єднання юридичних осіб	2	100,00
0043	Об'єднання співвласників багатоквартирного будинку, асоціації власників житлових будинків	175	54,86
0044	Професійні спілки, їхні об'єднання та організації профспілок	163	45,28
0048	Інші юридичні особи, діяльність яких відповідає вимогам, встановленим пунктом 133.4 статті 133 Кодексу, створені та зареєстровані в порядку, визначеному законом, що регулює діяльність відповідної неприбуткової організації	48	48,00

Щодо найменш активних організацій, то такими є громадські об'єднання (27,04% активних від загальної кількості зареєстрованих організацій) з даною ознакою неприбутковості.

Як наслідок, структура громадського сектору ІФ МТГ, який є реально дієвим (Табл. 3), значно відрізняється від структури громадського сектору, який є офіційно зареєстрованим (Табл. 1).

Відповідно до даних, відображених у Таблиці 3, найбільшу частку також займають громадські об'єднання, проте їхня частка становить не 41,29% (як було в структурі зареєстрованих організацій), а 27,82%. Також значну частку займають ОСББ — 20,37%; професійні спілки — 18,98%; благодійні організації — 17,23%. Сумарно вищеперелічені 4 групи організацій становлять 84,4% від загальної кількості досліджуваних організацій.

Таким чином громадське середовище ІФ МТГ є достатньо монолітним у сенсі інституційного дизайну, адже більш як дві третини громадського сектору складають організації 4 типів ознак неприбутковості: 0032 — громадські об'єднання; 0043 — ОСББ; 0044 — професійні спілки ,та 0036 — благодійні організації. Також, в Івано-Франківській громаді офіційно зареєструвалися 57 волонтерів.

Таблиця 3

Структура активних неприбуткових організацій ІФ МТГ (за окремими ознаками неприбутковості)

Ознака неприбутковості	Назва ознаки неприбутковості	Кількість активнх організацій	Частка (у%)
0032	Громадські об'єднання	239	27,82
0034	Творчі спілки	5	0,58
0035	Релігійні організації	70	8,15
0036	Благодійні організації	148	17,23
0038	Спілки	9	1,05
0039	Асоціації та інші об'єднання юридичних осіб	2	0,23
0043	Об'єднання співвласників багатоквартирного будинку, асоціації власників житлових будинків	175	20,37
0044	Професійні спілки, їхні об'єднання та організації профспілок	163	18,98
0048	Інші юридичні особи, діяльність яких відповідає вимогам, встановленим пунктом 133.4 статті 133 Кодексу, створені та зареєстровані в порядку, визначеному законом, що регулює діяльність відповідної неприбуткової організації	48	5,59

2.2. Фінансовий вплив

Отримані дані доводять, що громадське середовище відіграє помітну роль в процесах розвитку громади. Зокрема, простежується значний вплив на розвиток соціального капіталу, організацію дозвілля, розвиток волонтерства, підтримку соціально-вразливих груп населення, ВПО, посилення обороноздатності країни.

Громадський сектор також робить значний внесок і у наповнення як місцевого, так і державного бюджетів. Так, загальна сума сплачених податків до бюджетів усіх рівнів організаціями за визначеними ознаками неприбутковості (0032, 0034, 0035, 0036, 0038, 0039, 0043, 0044, 0048) у 2022 році становила 361 526,9 тис. грн, з яких 325 120,3 — це ПДФО. У 2022 році проти 2021 відбувся приріст по сплаті податків у розмірі 35 452,0 тис. грн (10,87%). Показник сплати податків до зведеного бюджету у 2021 році становив 326 074,9 тис. грн.

Найбільшу суму податків сплатила група організацій, які володіють ознакою неприбутковості 0048 — 92,36%. Решта організацій сумарно сплатили 7,64% від усіх податкових надходжень ІФ МТГ (Табл. 4).

Таблиця 4

Структура громадського середовища ІФ МТГ за сумою сплачених податків до зведеного бюджету у 2022 році (за окремими ознаками неприбутковості)

Ознака неприбутковості	Назва ознаки неприбутковості	Сума сплачених податків до зведеного бюджету у 2022 році, (тис. грн)	Частка (у%)
0032	Громадські об'єднання	10309,86	2,85
0034	Творчі спілки	72,20	0,02
0035	Релігійні організації	3075,63	0,85
0036	Благодійні організації	7269,01	2,01
0038	Спілки	421,47	0,12
0039	Асоціації та інші об'єднання юридичних осіб	46,85	0,01
0043	Об'єднання співвласників багатоквартирного будинку, асоціації власників житлових будинків	1184,15	0,33
0044	Професійні спілки, їхні об'єднання та організації профспілок	5244,20	1,45
0048	Інші юридичні особи, діяльність яких відповідає вимогам, встановленим пунктом 133.4 статті 133 Кодексу, створені та зареєстровані в порядку, визначеному законом, що регулює діяльність відповідної неприбуткової організації	333900,55	92,36

2.3. Вплив повномасштабного військового вторгнення на економіку громадського сектору

Дані податківців ІФ МТГ засвідчують, що повномасштабна війна в Україні суттєво вплинула на громадське середовище ІФ МТГ, про що свідчить зміна у сплаті податків за окремими групами організацій (Табл. 5).

Найбільший приріст за сплатою податків продемонстрували організації з ознакою неприбутковості 0036 (благодійні організації), приріст яких становить 139,62%. Це вказує на те, що громадське середовище ІФ МТГ інституційно відреагувало на

Таблиця 5

Динаміка зміни за сплатою податків громадським середовищем ІФ МТГ у 2021-2022 рр. (за окремими ознаками неприбутковості)

Ознака неприбутковості	Назва ознаки неприбутковості	Сума сплачених податків до зведеного бюджету у 2021 році, тис. грн	Сума сплачених податків до зведеного бюджету у 2022 році, тис. грн	Приріст, тис. грн	Приріст, %	Середній показник сплачених податків у 2022 одній організацію
0032	Громадські об'єднання	7 954,1	10 309,9	2355,7	29,62	43,1
0034	Творчі спілки	81,4	75,2	-6,2	-7,60	15,0
0035	Релігійні організації	2 840,6	3 075,6	235,1	8,28	43,9
0036	Благодійні організації	3 033,6	7 269,0	4235,4	139,62	49,1
0038	Спілки	617,0	421,5	-195,5	-31,69	46,8
0039	Асоціації та інші об'єднання юридичних осіб	58,4	46,9	-11,6	-19,78	23,4
0043	Об'єднання співвласників багатоквартирного будинку, асоціації власників житлових будинків	1 024,1	1 184,1	160,0	15,63	6,8
0044	Професійні спілки, їхні об'єднання та організації профспілок	5 188,9	5 244,2	55,3	1,07	32,2
0048	Інші юридичні особи, діяльність яких відповідає вимогам, встановленим пунктом 133.4 статті 133 Кодексу, створені та зареєстровані в порядку, визначеному законом, що регулює діяльність відповідної неприбуткової організації	305 276,9	333 900,6	28623,7	9,38	6956,3

ті виклики, які згенерував початок воєнних дій, шляхом підвищення активності саме благодійних організацій. Також високий приріст за даним показником продемонстрували громадські об'єднання — 29,62%.

Натомість за такими групами організацій, як творчі спілки, спілки та асоціації, відбулося падіння в розмірі сплачених податків. Це вказує на те, що відбулося суттєве падіння економічної активності в низці сфер суспільної активності (мистецтво, підприємництво, спорт), що призвело до ймовірного зменшення активності сплат членських внесків, і як наслідку — показників фінансування спілок та асоціацій.

Висновки

Здійснений науковцями "FrankoLytics" аналіз параметрів економічної активності інституцій ІФ МТГ дозволяє узагальнити наступне:

- інституційне ядро громадського середовища громади на 85% складають громадські об'єднання, професійні спілки, благодійні організації та ОСББ;
- з-поміж 2141 зареєстрованої організації з визначеними ознаками неприбутковості, активними (у фінансовому плані) є тільки 859 або 40,12%, що говорить про те, що активний період діяльності значної кількості організацій громадського середовища є відносно коротким і, можливо, пов'язаний з певними подіями чи особистостями;
- з огляду на фінансові показники та наявну звітність, найбільш активною групою чинних організацій є асоціації; також переважно активними є творчі спілки, релігійні організації та ОСББ;
- неприбуткові інституції ІФ МТГ здійснюють вельми суттєвий вплив на економіку міста, так у 2022 році частка офіційного економічного внеску даної групи організацій становила 361 526,9 тис. грн, з яких 325 120,3 — це ПДФО;
- Івано-Франківське громадське середовище якісно відреагувало на військові дії рф в Україні, про що говорить зростання активності у сфері благодійних та громадських організацій;
- економічна криза викликана війною відчутно вдарила по громадському сектору ІФ МТГ, перш за все по асоціаціях, спілках та творчих спілках.

3 РОЗДІЛ

Статистичний аналіз громадського сектору Івано-Франківської громади

Цей розділ присвячений статистичному аналізу інформації з відкритих джерел стосовно громадських організацій, які зареєстровані в Івано-Франківській міській територіальній громаді. Перелік дослідницьких питань стосувався дослідження середньої тривалості інституційного "життя" організацій на території ІФ МТГ, динаміки активності заснування нових інституцій, гендерних особливостей засновників та уповноважених осіб.

Для розв'язання окреслених дослідницьких завдань застосовано метод вибіркового обстеження об'єктів (громадських організацій) скінченної сукупності. Загалом було обстежено випадково вибрані 352 організації. Така кількість гарантує з надійністю 95%, що одержані частоти будуть відхилятися від правильних не більше, ніж на 5% для частот, близьких до 50%, та не більше, ніж на 1% для частот, близьких до 0% чи 100%.

Для статистичного аналізу параметрів громадського сектору ІФ МТГ науковці "FrankoLytics" сформували певні припущення, а саме:

- **по-перше**, шляхом порівняння дати заснування інституції та її актуального юридичного статусу встановити середню тривалість інституційного життя організацій громадського сектору на території громади;
- **по-друге**, зіставити чисельність засновників із співвідношенням засновників за гендерною ознакою задля верифікації параметрів гендерного балансу;
- **по-третє**, зіставити параметри гендерного балансу засновників із гендером уповноваженої особи організацій громадського сектору ІФ МТГ;
- **по-четверте**, порівняти рік заснування організації та гендерний баланс, враховуючи, що ми припускаємо, що з певного періоду (після Революції гідності в Україні) жінки гіпотетично могли стати активнішими в сенсі заснування інституцій.

3.1. Частка організацій, що діють

Вивчаючи питання про частку громадських організацій, яких станом на час збору інформації можна вважати чинними, встановлено такий розподіл часток організацій:

- з недійсними установчими документами (документи недійсні);
- що перебувають у стані припинення діяльності (перебувають на стадії припинення);
- чинні (діючі).

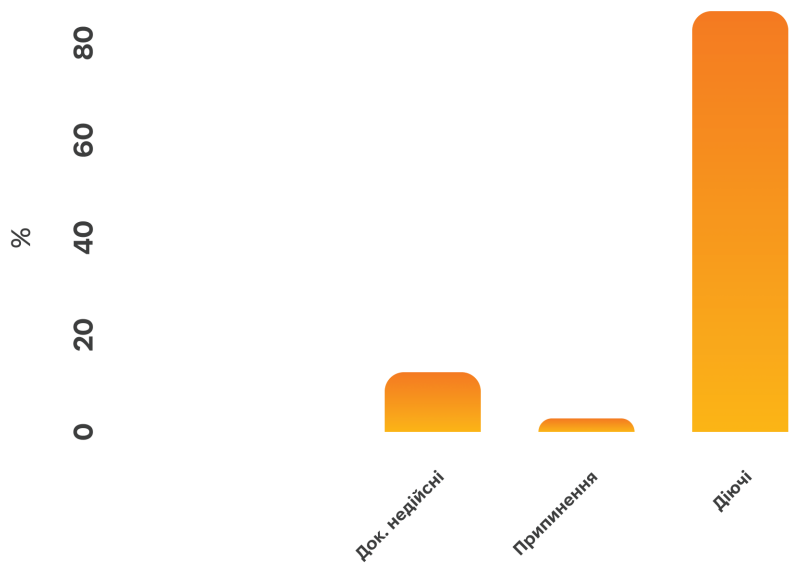

Рис 8. Частка діючих організацій

Як видно з діаграми, майже 80% громадських організацій зі згаданого списку здійснюють свою діяльність станом на час збору інформації, тобто є такими, що діють.

3.2. Тривалість діяльності

У цьому пункті дослідники “FrankoLytics” вивчали тривалість (у роках) періоду діяльності громадських організацій. Розподіл частот, з якими громадські організації

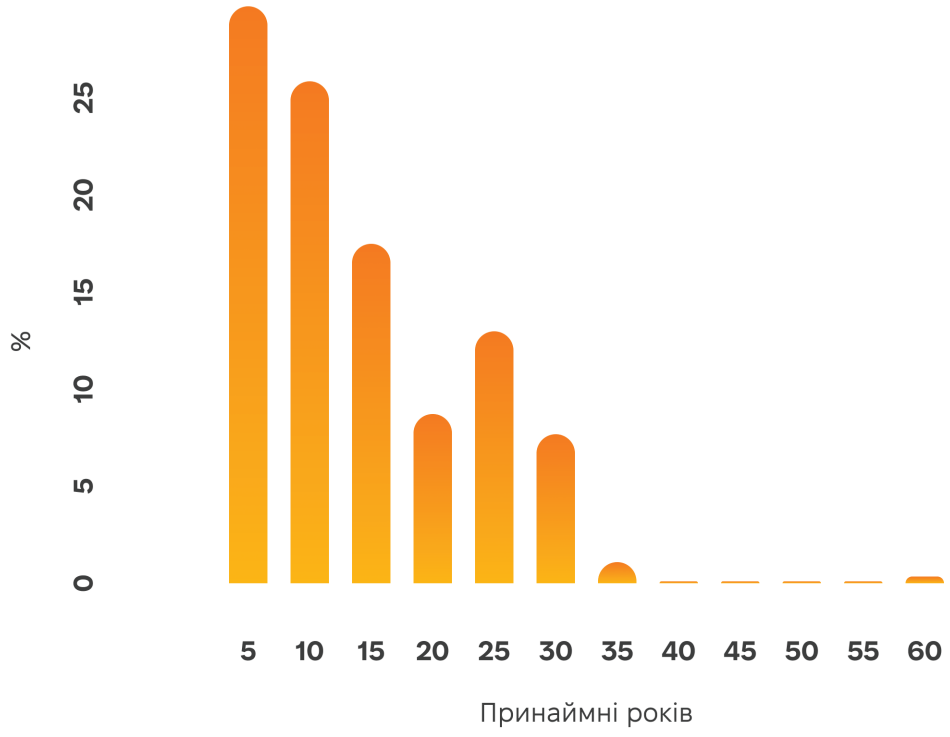

Рис 9. Тривалість діяльності громадських організацій

здійснюють свою діяльність принаймні (не менше) певної кількості (кратне 5) років, продемонстровано наступною діаграмою (Рис. 9).

Аналогічна діаграма стосовно граничного часу активності серед організацій, які припинили свою діяльність (Рис. 10).

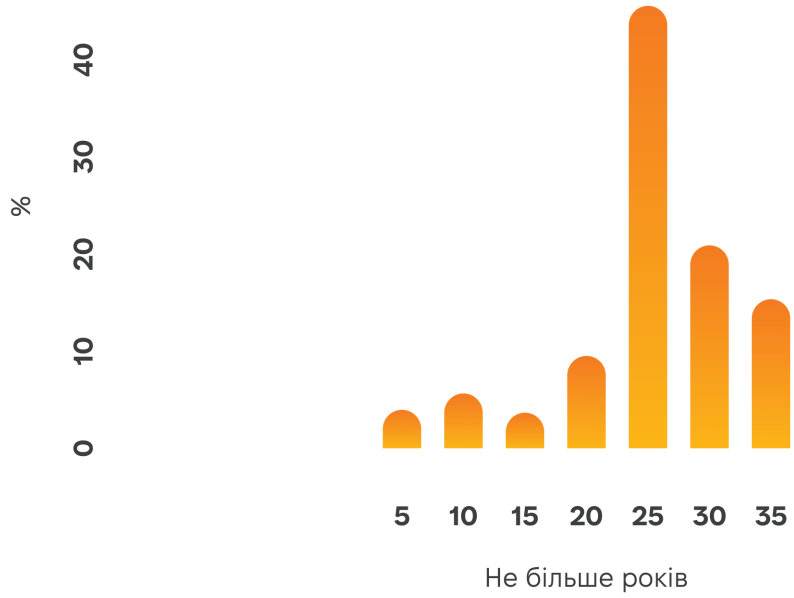

Рис 10. Граничний час активності серед організацій, які припинили свою діяльність

З огляду на інституційну сталість громадського сектору ІФ МТГ дослідники "Franko-Lytics" особливо зацікавилися "середньою тривалістю інституційного життя" таких організацій у громаді. Тож з огляду отриманих даних встановлено, що розподіл часу існування організацій, що досліджувалися, такий: Рис. 11.

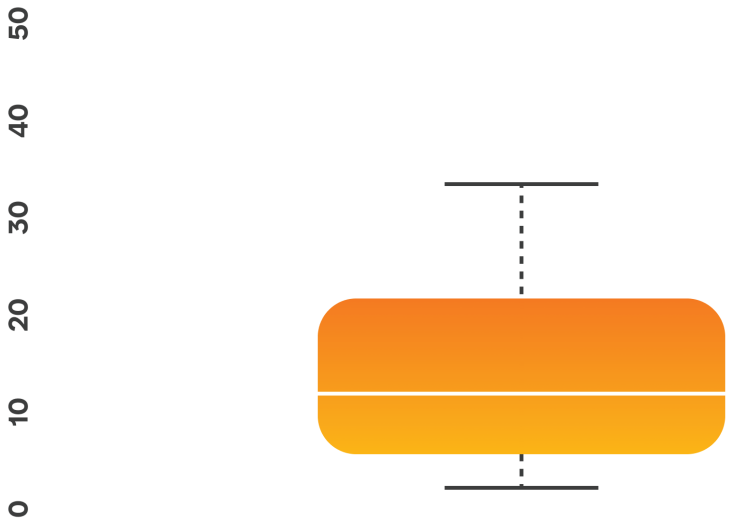

Рис 11. Розподіл часу існування організацій

```
## Min. 1st Qu. Median Mean 3rd Qu. Max.
## 1.00 6.00 12.00 13.65 22.00 56.00
```

Тож можемо зробити наступні висновки стосовно громадських організацій, які діють на території Івано-Франківської МТГ:

- середній “вік” таких організацій становить 10-15 років;
- половина їх вже функціонує від 6 до 22 років;
- є одиничні випадки функціонування більше 30 років.

3.3. Кількість засновників та гендерний баланс

У цьому пункті дослідники “FrankoLytics” вивчали питання про кількість засновників громадських організацій та їхній гендерний розподіл. Основне питання, що розглядається, — чи є якісь переваги у представників різних статей щодо входу в склад групи засновників.

Встановлено, що кількість засновників здебільшого коливається від 1 до 4 осіб, більша кількість (5 чи 6) засновників є тільки в одиничних випадках.

Наступні діаграми (Рис. 12, 13, 14, 15) демонструють розподіл частки чоловіків серед засновників, якщо їх було 1, 2, 3 чи 4 особи.

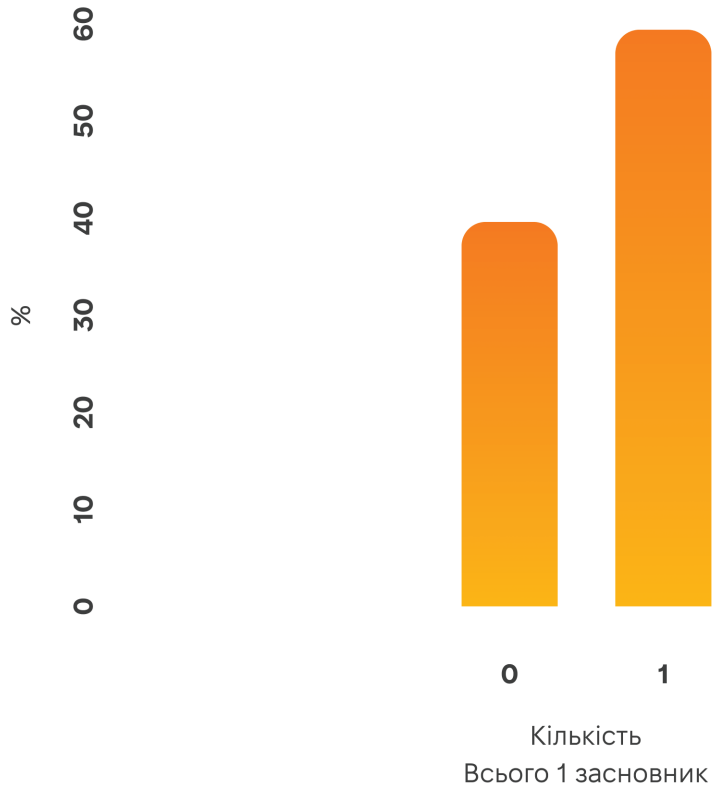

Рис 12. Кількість чоловіків серед засновників (для інституцій з 1 засновником)

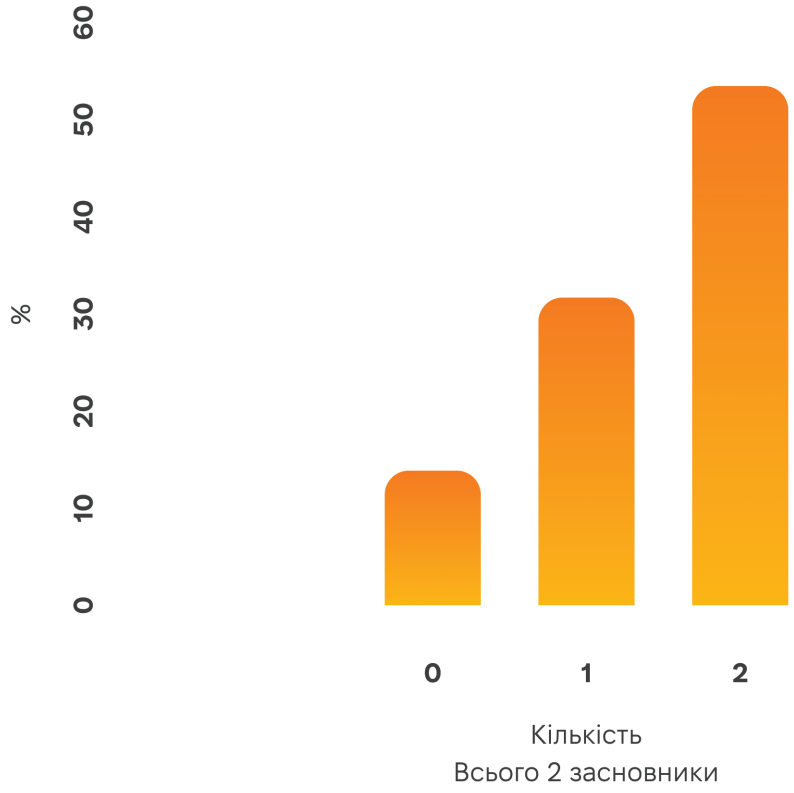

Рис 13. Кількість чоловіків серед засновників (для інституцій з 2 засновником)

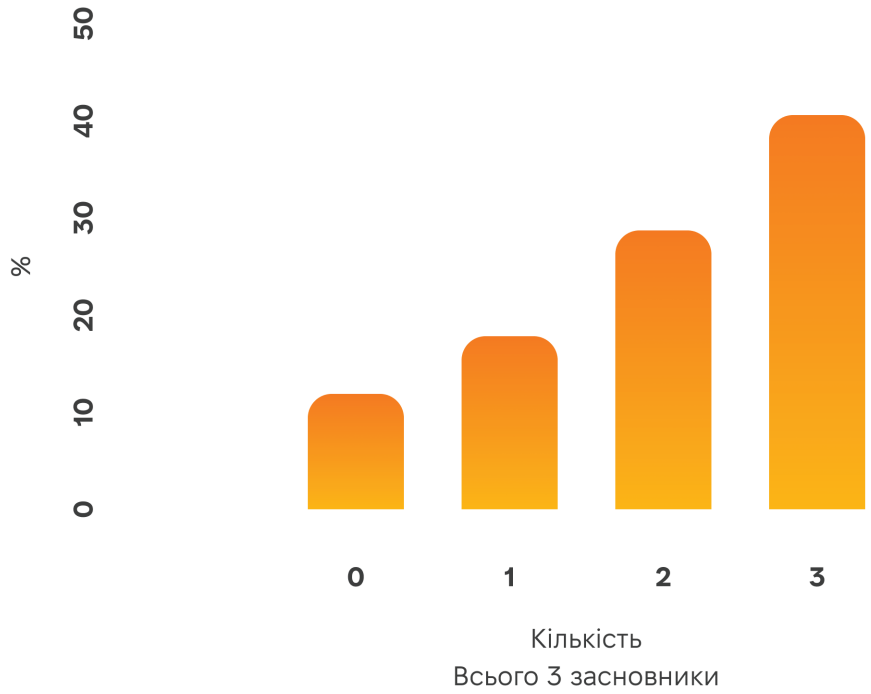

Рис 14. Кількість чоловіків серед засновників (для інституцій з 3 засновником)

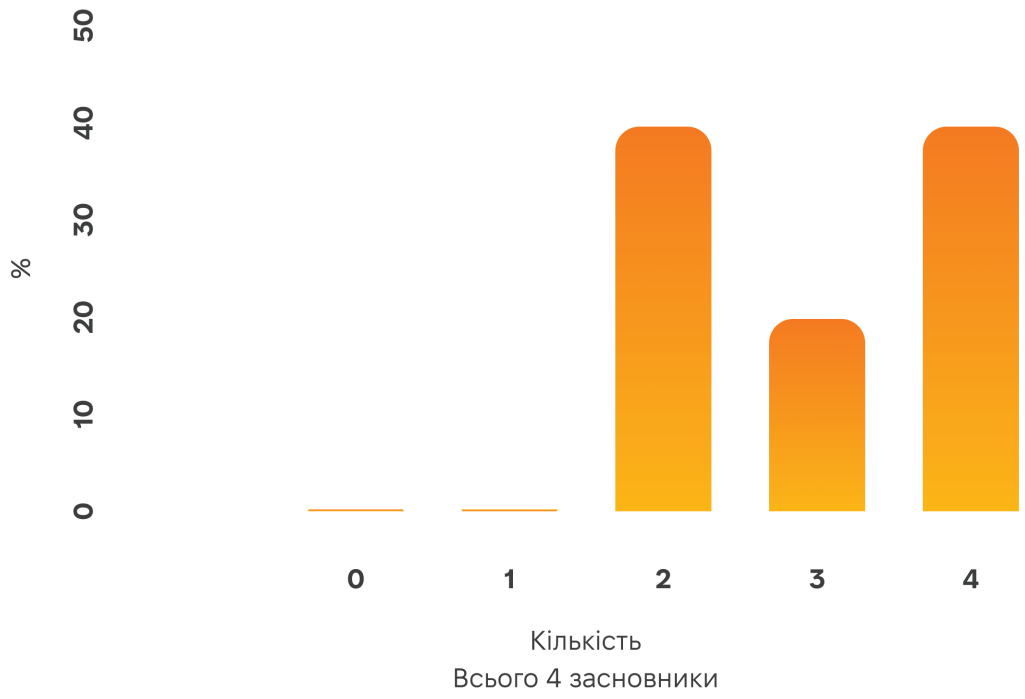

Рис 15. Кількість чоловіків серед засновників (для інституцій з 4 засновником)

Як видно з діаграм, чоловіків серед засновників є принаймні не менше, ніж жінок. Перевіряючи гіпотезу про те, що частки чоловіків і жінок серед засновників рівні при альтернативі, яка стверджує, що жінок менше, одержуємо

```
##
## Exact binomial test
##
## data: m_vs_f
## number of successes = 94, number of trials = 265, p-value = 1.3e-06
## alternative hypothesis: true probability of success is less than 0.5
## 95 percent confidence interval:
## 0.0000000 0.4059936
## sample estimates:
## probability of success
## 0.354717
```

Це свідчить, що правильною є альтернативна гіпотеза, а саме — жінок все-таки менше (p-value=10^{-6}). Співвідношення шансів чоловіків до шансів жінок бути серед засновників громадської організації становить приблизно 13 до 7, враховуючи, що жодних обмежень в цьому питанні немає. Отримані дані математично і репрезентативно відображають активність чоловіків та жінок у питанні заснування громадської організації і залишають чималий простір для роздумів щодо питання мотивації саме такої гендерної поведінки.

3.4. Гендерний баланс засновників та уповноваженої особи

Продовжуючи вивчення гендерних особливостей громадських організацій, розглядаємо питання представництва чоловіків та жінок серед уповноважених осіб таких організацій. Розглядаємо випадки, коли серед засновників громадської організації (чоловічу стать позначаємо “m”, жіночу – “f”):

- чоловіків менше, ніж жінок, але принаймні один чоловік є (“m<f”);
- чоловіків та жінок є порівну (“m=f”);
- чоловіків більше, ніж жінок, але принаймні одна жінка є (“m>f”).

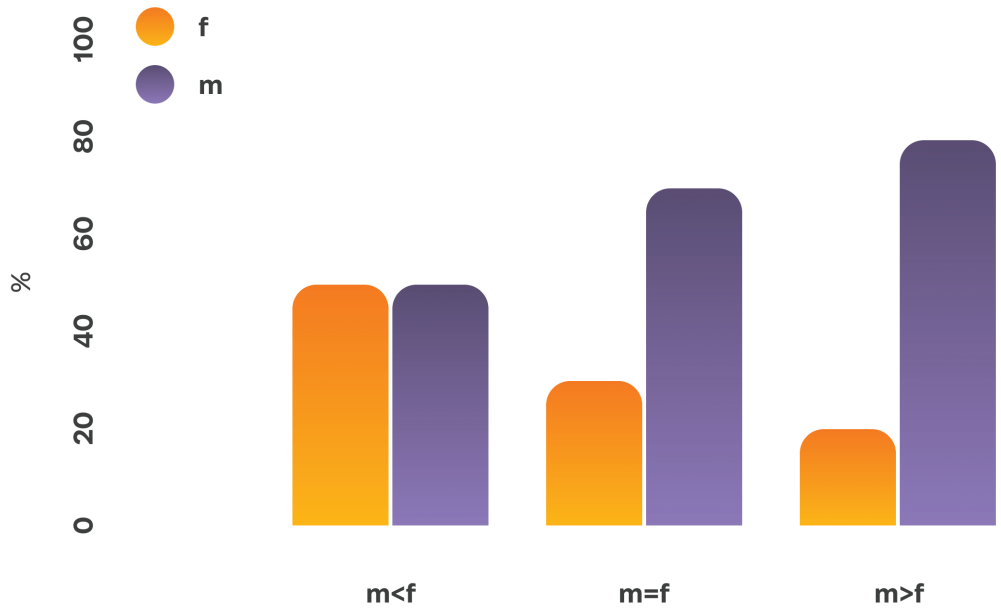

Рис 16. Гендерний баланс засновників та уповноваженої особи

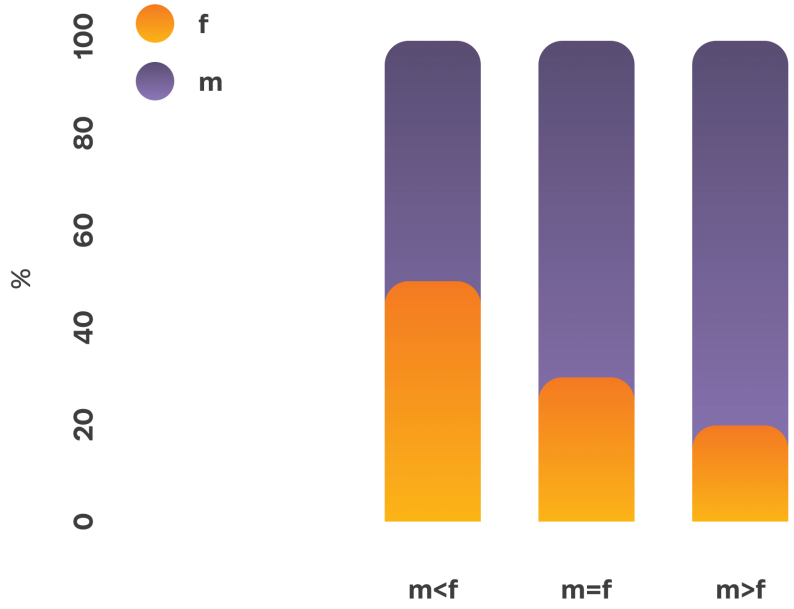

Рис 17. Гендерний баланс засновників та уповноваженої особи

Насамперед порівнюючи розподіл чоловіків та жінок серед уповноважених осіб в описаних групах (“m<f”, “m=f”, “m>f”) з використанням критерію 2, стверджуємо, що є суттєва відмінність між цими розподілами:

```
##
## Pearson's Chi-squared test
##
## data: m_vs_f_agent
## X-squared = 7.9897, df = 2, p-value = 0.01841
```

Як видно за рисунками 16 та 17, тільки у випадку, коли чоловіків серед засновників громадської організації є менше, ніж жінок, є паритет (50 на 50) часток чоловіків і жінок серед уповноважених осіб таких організацій. В інших випадках серед уповноважених осіб тотальна перевага чоловіків.

3.5. Роки заснування

Наступні діаграми представляють розподіл наявних у переліку громадських організацій за роками заснування.

Аналізуючи рисунки 18 та 19, бачимо певні “хвилі”, амплітуда, яких зростає разом з роком заснування.

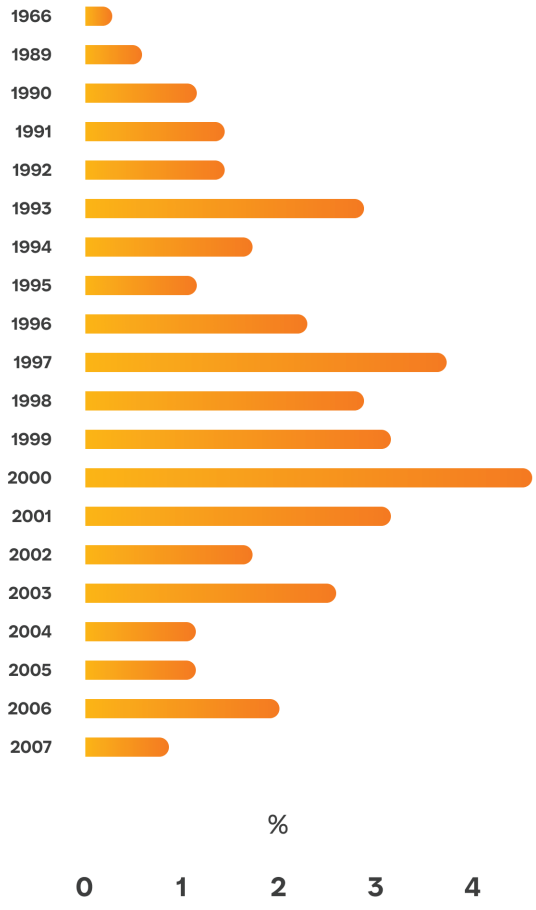

Рис 18. Роки заснування (1996-2007)

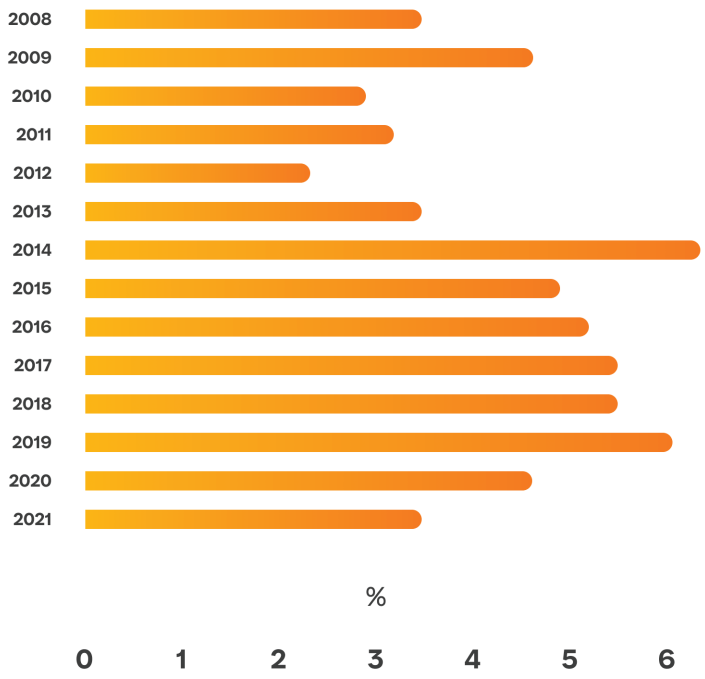

Рис 19. Роки заснування (2008-2021)

3.6. Рік заснування та гендерний баланс

Гіпотеза дослідників "FrankoLytics" про наявність певних періодів, в які представники різних статей були по-різному активні у питанні заснування громадської організації, не знайшла свого підтвердження. Про це свідчать наступні діаграми. Рис. 20, 21.

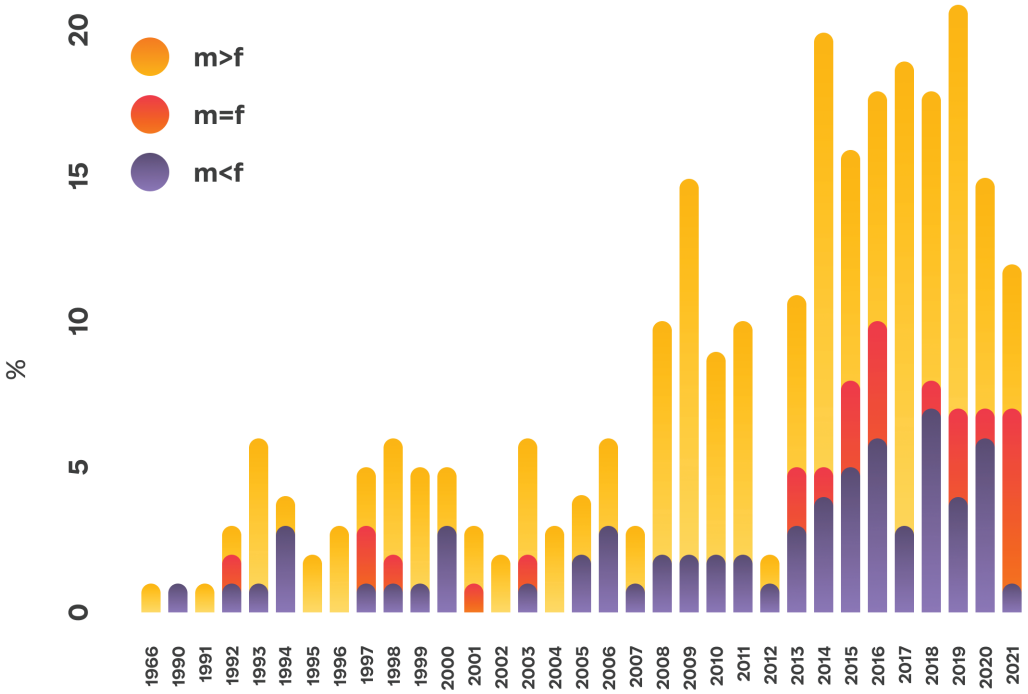

Рис 20. Рік заснування та гендерний баланс

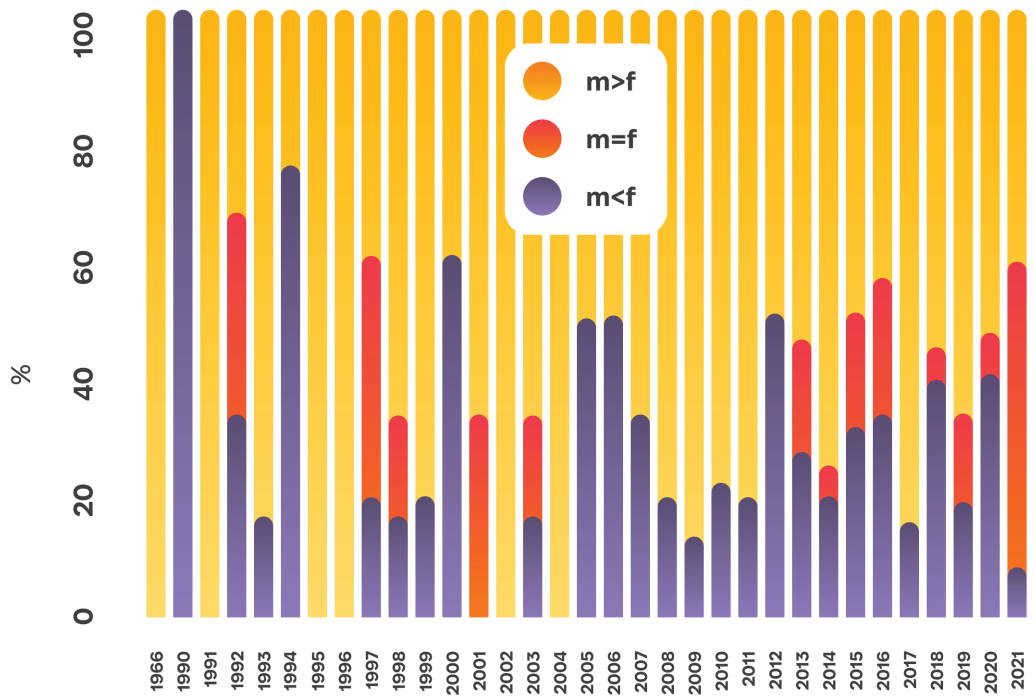

Рис 21. Рік заснування та гендерний баланс

Хоч за результатами кластеризації (чи групування) років залежно від гендерного балансу засновників видно деякі групи, але ці відмінності є несуттєвими (див. нижче).

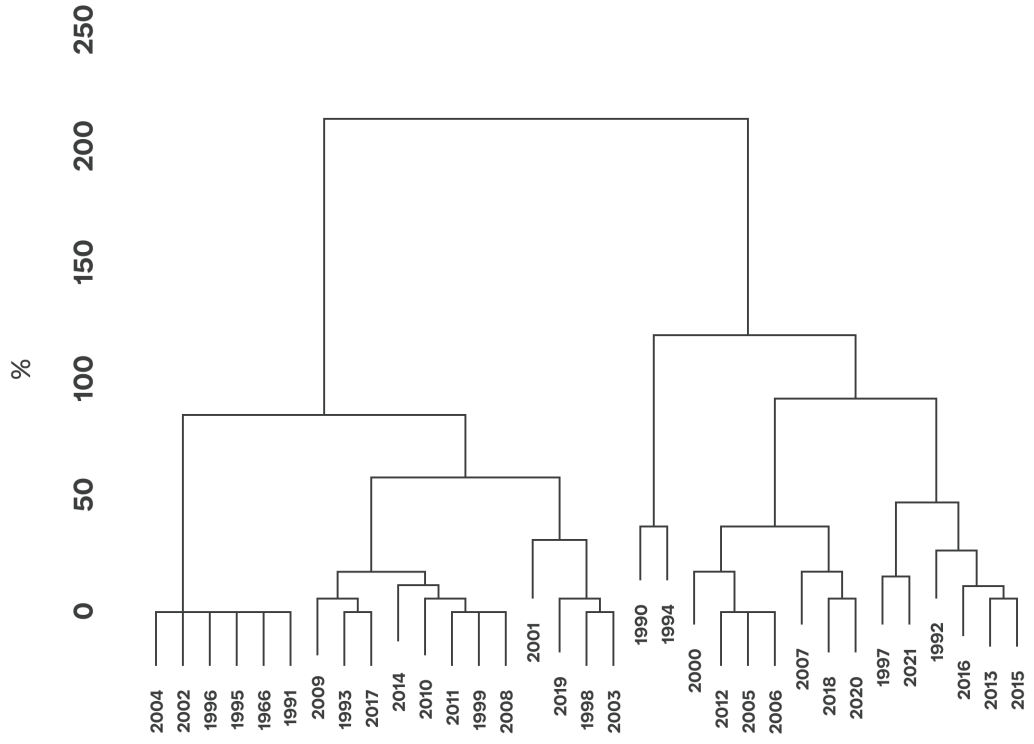

Рис 22 Рік заснування та гендерний баланс: розподіл за групами

[1] "The recommended number of clusters is no more than Ncl = 1 (p.value = 0)"
[1] "For Ncl = 2 p.value = 0.212468854740923"
*## Enter your number_*

Із наведеного вище очевидно, якщо ділити роки на більше, ніж одну групу, то твердження про наявність відмінності між цими групами буде помилковим з імовірністю 0.21, яка занадто велика.

3.7. Розподіл за КВЕД

Розподіл частот, з якими громадські організації вибирають собі код ведення економічної діяльності, такий:

##
69.1 81.1 91.12 91.33 93.19 94.12 94.2 94.92 94.99 95.12
1 1 1 18 1 3 2 1 265 1

Дослідження громадського сектору ІФ МТГ у розрізі кодів ведення економічної діяльності доводить, що майже всі організації (265) здійснюють свою діяльність, обираючи код 94.99. Певна незначна частка організацій (18) також послуговується кодом 91.33, тоді як інші коди організації обирають вкрай рідко.

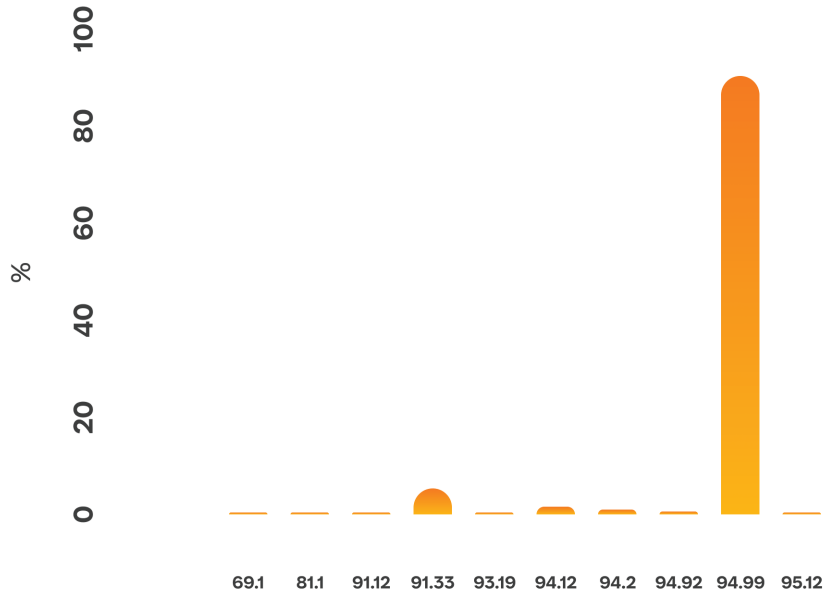

Рис 23. Розподіл за КВЕД

Висновки

Здійснений науковцями “FrankoLytics” аналіз репрезентативного переліку чисельністю 352 інституції дозволяє сформувати наступні ключові узагальнення:

- понад 80% досліджених науковцями “FrankoLytics” організацій є такими, що діють; середній вік організацій громадського сектору ІФ МТГ становить 10-15 років;
- гендерний аналіз доводить, що чоловіки частіше виступають засновниками інституцій, зокрема, співвідношення шансів чоловіків до шансів жінок бути серед засновників громадської організації становить приблизно 13 до 7;
- переважно уповноваженими особами організацій громадського сектору ІФ МТГ є чоловіки;
- припущення дослідників “FrankoLytics” щодо ймовірної активізації участі жінок у процесах заснування інституцій громадського сектору, зокрема й після Революції гідності, в Україні не підтвердилися, тобто наявні процеси демократизації суспільства, зумовлені європейським вибором країни, не вплинули на показники вищої інституційної активності жінок стосовно заснування нових організацій на локальному рівні ІФ МТГ;
- переважна більшість інституцій послуговується КВЕДом 94.99.

4 РОЗДІЛ

Громадський сектор Івано-Франківської міської територіальної громади: оцінки та коментарі експертів

У цьому розділі представлені підсумки якісного етапу дослідження, який дослідники “FrankoLytics” реалізували шляхом напівструктурованих глибинних інтерв’ю за участі 15 експертів громадського сектору, а також влади, бізнесу, медіа, відібраних за технікою “Дельфі” для фіксації експертної оцінки поточного стану справ у сфері діяльності громадянського суспільства на локальному рівні.

Задля забезпечення конфіденційності відповідей експертів та посилення інформаційно-аналітичної спроможності прямої мови учасників якісного етапу дослідження усі цитати мовців було зашифровано. Кодування персональних даних експертів — учасників дослідження — відбувалося таким чином, щоб забезпечити конфіденційність, з одного боку, та інформаційно-аналітичну спроможність прямої мови респондентів — з іншого. Так, спосіб шифрування передбачає фіксування дати проведення розмови, досвіду роботи у певному секторі (кількість років), розташування організації, яку представляє мовець (місцева інституція або релокована), а також сектор здійснення основної діяльності (громадська робота, бізнес, влада чи медіа).Наприклад, шифр експерта 05.05.2023_15_місцева інституція_медіа передбачає, що інтерв’ю провели 5 травня 2023 року з експертом, який має 15 років досвіду роботи у медійному секторі та презентує місцеву інституцію. Гайд експертного інтерв’ю передбачав охоплення наступних проблематик:

- середовище громадського сектору ІФ МТГ;
- SWOT;
- тематичне поле діяльності;
- довіра, вплив, спроможність;
- релоковані організації;
- мережа;
- бачення розвитку та ролі сектору в процесах стратегування ІФ МТГ.

Команда “FrankoLytics” висловлює вдячність інституціям та експертам за участь у дослідженні та суттєвий внесок у покращення інформаційного середовища ІФ МТГ.

4.1. Середовище

З оцінок респондентів можна констатувати, що в ІФ МТГ існує доволі суттєва розбіжність між фактично зареєстрованим та реальним громадським сектором, тож громадське середовище слід аналізувати вкрай обережно, адже у ньому є дві ймовірні інституційні групи — реальна та умовна, позаяк частка зареєстрованих, однак неактивних організацій є доволі значною:

“Потрібно розмежовувати громадський сектор на папері й громадський сектор на практиці”
(05.05.2023_15_місцева інституція _ медіа);

“В Івано-Франківську є зареєстровані організації, які ніяк себе не проявляють. Дуже багато організацій є такими, що не діють”
(09.05.2023_9_релокована інституція_громадськість);

“Громадський сектор — це не завжди зареєстровані організації, це насамперед — активність”
(25.05.2023_10_місцева інституція_влада);

“Десь так пробував для себе це питання з’ясувати, готуючись до інтерв’ю. Пошукав та виявив, що в Івано-Франківську є приблизно 1300 зареєстрованих організацій, та не знаю, наскільки вони чинні чи не чинні, дієві чи не дієві… Але з тієї великої кількості організацій маю такі ось власні спостереження, що багато інституцій, які зараз створюються, — створюються під якусь конкретну мету. Тобто є або якісь грантові напрями, які потрібно реалізувати, які підпадають під фінансування, або ж створюються громадські організації для захисту чи то впливу на певні процеси в місті от конкретно в цей період… Так, пам’ятаю, колись була створена така організація для захисту від забудови довкола озера… Або ось зовсім недавно створена організація “Кам’яниця Австрія” для захисту від неадекватного, псевдореставраційного впливу. Тобто, розумієте, це — такі організації, які абсолютно цільово створюються для дуже конкретного впливу, не для завдань широкої й тривалої в часі діяльності, а ось із дуже конкретною, спеціальною метою. Також є, до прикладу, природозахисні організації, ну то вони мають уже певну протяжність у часі”
(10.05.2023_18_місцева інституція_громадськість).

Розмірковуючи над характером наявного в ІФ МТГ громадського простору, експерти від громадського середовища підкреслюють, що найбільшою і справжньою є конкуренція саме у громадському секторі. Це, на думку мовців, пояснюється тим, що громадський сектор часто змагається за доволі обмежене фінансування як з державного бюджету, так і з зовнішніх фондів. Тож непроста боротьба за доволі обмежені ресурси зробила з громадського сектору регіону дуже жорстке конкурентне середовище, резюмують мовці.

Замкнутість громадських організацій, слабкі соціальні ліфти та процедури кадрової кооперації в їхні структури є одними з найбільших проблем громадського сектору ІФ МТГ:

“Проблемою громадських організацій є те, що вони стають компанією, а компанія не приймає чужого… Щоб була сильна організація, треба кликати яскравих та незручних”
(08.05.2023 _ 34 _ місцева інституція_громадськість);

“От що б хотілося, то це підтягувати молоді організації. Адже молодь не обтяжена давньою традицією, і перехід від старої гвардії в молоду дуже часто

інертний. Молодь не поспішає переймати ту ініціативу, а старша генерація не надто і старається її вже втримати. У таких тривалих в часі організацій є така проблема. В молодих ще є азарт, якщо ці організації справді створені для громадських процесів, а не для вузькоспрямованої мети, а тому треба шукати такі от молоді організації і їх залучати"
(10.05.2023_18_місцева інституція _громадськість).

Респонденти неодноразово підкреслювали разючу неспроможність громадського сектору регіону та ІФ МТГ до консенсусу. Так, один з-поміж учасників опитування навіть висловив пропозицію для науковців "FrankoLytics" розробити тренінгову програму "Як спільно громадським організаціям написати одне речення?" для громадського сектору Івано-Франківська.

Однією із вагомих проблем громадського сектору ІФ МТГ є відсутність сталості. Тільки обмежена частина громадського сектору ІФ МТГ може похвалитися постійною роботою інституцій:

"Громадські організації часто створюють під грант і фінансування"
(08.05.2023 _34_ місцева інституція _ громадськість);

"Активізму багато, а дієвості мало. Активізму багато, а професіоналізму мало. От це є нашою проблемою. Є одиниці організацій, що вибилися у сталі... Громадські організації працюють "спалахами". Мало ж тих, хто працює постійно. Є багато маніпуляцій громадським активізмом. Побутувала свого часу в місті фраза "стурбована громадськість", то ж це — якраз от ці неорганізовані громадські процеси. Адже якщо якась організація бере на себе відповідальність, то вона не просто озвучує це питання, а намагається довести його до дійсно логічного завершення. Бути стурбованою громадськістю може багато хто, а ось щоб зараз назвати авторитетних лідерів, то будуть найперше авторитетні у професійному плані експерти, а тоді вже — й у громадському"
(10.05.2023_18_місцева інституція _громадськість);

"Громадський сектор ІФ МТГ є хорошим, дієвим, але... непрофесійним"
(05.05.2023_10_місцева інституція _громадськість);

"Постійна робота з року в рік — це один з головних плюсів громадських організацій"
(08.05.2023_34 _ місцева інституція _ громадськість).

Важливою перевагою громадського сектору Івано-Франківська є його чисельність — кількість організацій, їхня різновекторність у діяльності та напрямах спеціалізації:

"Кількість ГО є достатньо великою, як для такого малого Івано-Франківська"
(05.05.2023_15_місцева інституція_медіа).

Однак респонденти подекуди сумніваються у достатній активності громадського сектору Івано-Франківська та висловлюють припущення щодо необхідності його активізації:

“ГО мають виявляти активність і пропонувати щось владі, громаді. Це може стати основою для ухвалення рішень. ...Завдання громадянського суспільства — контролювати владу”
(05.05.2023_15_місцева інституція _ медіа).

Прикметно, що респонденти озвучували припущення, що громадський сектор в Івано-Франківську іноді тяжіє до зближення з політичною дійсністю регіону, що, на наше переконання, є суттєвою перешкодою розвитку ІФ МТГ на засадах належного врядування:

“Громадські й політичні організації в Івано-Франківську існують з тонкою межею”
(05.05.2023_15_місцева інституція_медіа).

Відсутність культури дієвості та низький рівень професіоналізації є, на думку респондентів, суттєвою перепоною для розвитку та ефективності. Громадський сектор іноді зупиняється на стадії обговорення ідеї та не може почати її втілювати:

“Немає усвідомлення важливості результату, а не тільки обговорення”
(09.05.2023_9_релокована інституція_громадськість).

Експерти також наголошували на тому, що в громадському секторі ІФ МТГ працюють організації з тривалою інституційною історією (наприклад, Пласт — національна скаутська організація України, Івано-Франківська округа, Івано-Франківське обласне об’єднання Всеукраїнського товариства “Просвіта” ім. Тараса Шевченка, Івано-Франківський осередок Наукового товариства ім. Тараса Шевченка). Серед таких — і найстаріша за віком інституція, що працює на теренах Прикарпаття більш як 60 років, — Івано-Франківська обласна організація Національної спілки архітекторів України. Спосіб функціонування таких давніх організацій є далеко не “на папері”, вони працюють на горизонтальних зв’язках, передбачаючи ефективну кооперацію всередині професійної спільноти. Такі організації вже намагаються впливати на законотворчі процеси, моніторять, активно послуговуються можливостями звернень до органів влади різних рівнів попри те, що влада не надто активна щодо ініціатив співпраці саме з цією когортою інституцій:

“А ще є такі організації, як Івано-Франківська обласна організація Національної спілки архітекторів. Вона діє з 60-х років. Це є професійна спільнота, саморегулівна спільнота, спільнота, що має певну традицію та тяглість у часі... До таких організацій мала б уже бути довіра, але, на жаль, вони мало затребувані у структурах, які чинять державну чи міську владу, от, на жаль...”
(10.05.2023_18_місцева інституція_громадськість).

4.2. SWOT

Слабкі сторони	Сильні сторони
• мала чисельність членів організацій; • проблема періодичного пошуку фінансування; • поганий діалог між владою та громадськістю; • громадські активісти часто є несистемними у своїй роботі; • низький рівень довіри містян до громадського сектору; • замкнутість громадських організацій, слабкі соціальні ліфти та процедури залучення нових членів; • громадський сектор залежний від фінансування грантів місцевої влади.	• чисельність самих організацій; • дієвість; • різновекторність; • значна кооперація всередині сектору; • багато франківських інтелектуалів є громадськими активістами; • велика конкуренція у громадському секторі; • громадський сектор активний у різних сферах.
Можливості	**Загрози**
• спроможність впливати на владу • (за умови активності інституції); • зростання міжнародної підтримки для України, зокрема й для інституцій громадянського сектору; • наявність простору для широкої самореалізації та професійного зростання.	• спорідненість із владою та бізнесом; • політична заангажованість; • низький рівень професіоналізації; • консерватизм; • слабке/неефективне покриття інституційним полем громадського сектору ключових напрямів розвитку громади, як-от освіта, медицина, архітектура та ін.

4.3. Тематичне поле діяльності

Зі слів лідерів думок, найменше громадський сектор Івано-Франківська цікавиться питаннями економіки й господарства. З іншого боку, найбільше цікавиться темами освіти та культури. Також, підкреслюється, що в Івано-Франківську доволі слабкий профспілковий рух.

На думку експертів, найменше уваги громадський сектор приділяє освітній сфері та сфері охорони здоров'я:

> ***"Освітній напрям і охорона здоров'я — це ті напрями, які є законсервованими"*** *(05.05.2023_15_місцева інституція_медіа).*

І далі:

> ***"Психологія, мистецтво, бізнес — багатолюдні сектори громадського середовища Івано-Франківська... Проте громадський сектор мало зацікавлений альтернативним театром, спортом"***
> *(09.05.2023_9_релокована інституція_громадськість).*

І все ж попри те, що робота з освітніми питаннями та молоддю належить до доволі поширених на території ІФ МТГ тематичних напрямів спеціалізації громадського сектору, доволі часто представники місцевих інституцій не можуть пригадати жодної інституції, яка б займалася виняткова освітніми питаннями у регіоні.

Цікаво, що саме представники релокованих інституцій переконані, що в ІФ МТГ особливістю громадського середовища є брак інституцій, які спеціалізуються на питаннях залучення та інклюзії:

> ***"В Івано-Франківську є небагато громадських організацій, які приділяють увагу інклюзії"***
> *(09.05.2023_9_релокована інституція_громадськість).*

Зі слів експертів, простежується брак організацій, які глибоко спеціалізуються в тій чи іншій темі, що призводить до популізму та суттєво уповільнює темпи розвитку:

> ***"Громадський сектор може задавати тон, вказувати напрямки руху. Просто є мало організацій, які займаються якимись конкретними напрямами. От організація, яка займається правами жінок, то в нас є одна така, а якби було 10, то настали б швидкі зміни"***
> *(12.05.2023_24_місцева інституція_громадськість);*

> ***"У нас, напевне, немає жодного сектору, який би був достатньо покритий громадським сектором. Є багато "ручних" організацій. Багато є й таких, що вважають себе організацією громадського сектору, але ж не є. Дуже мало, дуже. То через брак фінансів, освіти й професійності у нас багато залежних організацій. Я не бачу, щоб абиякий напрям був достатньо закритим громадським сектором"***
> *(05.05.2023_10_місцева інституція_громадськість).*

Питання демократичного розвитку, зокрема й у правовому полі, з оцінок експертів є чи не найслабшою ділянкою роботи, сферою, де організації спеціалізуються неохоче чи неефективно:

> ***“Слабкі організації в секторі антикорупції. Громадський сектор хоче з владою бути у добрих стосунках, бо узалежнені. Тож їм важко протидіяти. Як їм бути спостерігачами, як бути контролерами, які б підсилювали якісних депутатів, які готові протидіяти схемам?”***
> *(12.05.2023_24_місцева інституція_громадськість).*

Доволі часто експерти декларували запит на професійну, локальну фахову експертизу, зокрема й у сфері аналітики:

> ***“Немає якісних організацій, які б стабільно, стало, локально, тут, на місцях, займалися земельними питаннями. Це — складна робота, невигідна. Так само аналітикою займатися — це треба професійних, сталих, добре фінансованих людей у цій ніші”***
> *(12.05.2023_24_місцева інституція_громадськість).*

4.4. Довіра, вплив, спроможність

На погляд експертів від громадськості, жителі міста достатньо стримано довіряють громадському сектору, а іноді й цілком не довіряють:

> ***“Іванофранківці часто не довіряють громадському сектору... Більшість людей дивиться на громадський сектор, як на недосяжний, та не завжди розуміє його діяльність”***
> *(08.05.2023_34_місцева інституція_громадськість).*

З оцінок експертів випливає, що причини недовіри до громадського сектору криються у слабкому розумінні сенсу діяльності громадських організацій, їхніх мотивів, підозрі у зв’язку з політичними силами чи будівельними компаніями.

Натомість на думку респондентів з-поза меж громадського сектору, довіра до громадського сектору в ІФ МТГ є доволі велика:

> ***“Містяни довіряють громадському сектору більше, ніж державним службовцям і політикам”***
> *(05.05.2023_15_місцева інституція_медіа).*

Відтак залишається дискусійним питання про те, в чому саме полягають причини розходжень щодо оцінок довіри. Адже представники громадськості переважно переконані, що містяни не довіряють громадському сектору, тоді як представники інших сфер схильні дотримуватися думки, що містяни мають доволі високу довіру до громадського середовища ІФ МТГ.

Експерти від влади переконані, що громадський сектор ІФ МТГ далеко не повною мірою використовує всі свої можливості у розвитку, не завше обізнаний про наявні ресурси та інструменти впливу:

“Громадський сектор Івано-Франківська має можливості бути більш спроможним”
(25.05.2023_10_місцева інституція_влада).

Цікаво, що цю думку також поділяють і представники громадськості:

“У нас є інструменти, ними просто ніхто не користується ні з боку влади, ні з боку громадськості”
(05.05.2023_10_місцева інституція_громадськість).

Доволі скептично оцінили експерти опитування щодо спроможності громадського сектору ІФ МТГ впливати на процеси в громаді:

“Таких організацій, щоб диктували чи впливали на публічну політику, у нас наразі немає, були хіба що ситуативно — Спілка воїнів АТО, іноді аналітичні центри. Мало впливу, бо є непрофесійність громадського сектору і терпіння бракує доводити все до кінця. Ми готові вийти, але заручитися в довгу гру, писати запити, стало відстоювати, займатися адвокацією — ось тут немає таких організацій”
(05.05.2023_10_місцева інституція_громадськість).

Покращити спроможність громадського сектору ІФ МТГ, на переконання експертів від громадськості, можна лише шляхом його професіоналізації та поглиблення тематичної спеціалізації. Трикутник ефективності роботи громадського сектору формують три групи інституцій, на думку експертів, — активна громадськість (порушує питання, вносить на порядок денний), влада та фахівці. Лише тоді, на переконання експертів, є можливість дійсно розв’язувати проблемні питання, робити поступ у розвитку, адже конвертувати думку громади в певний публічний дискурс та передавати далі до влади — занадто мало для успіху:

“От ті громадські організації, і навіть не організації, а ініціативи, — вони дуже часто порушують правильні питання, розбурхують їх у міському середовищі, ставлять іноді правильні наголоси, однак у кінцевому підсумку, якщо до розв’язання того питання не залучаються фахівці, то воно так і заговорюється і перетворюється в певні політичні чи умовно репутаційні дивіденди для того, хто хоче скористатися. Дуже багато питань якраз і порушуються для того, щоб мати політичні або якісь репутаційні дивіденди не заради вирішення. Адже, коли заради вирішення громада із середини порушує питання, бо громада знає, робить з того подію, то далі мають долучатися ще два напрями: влада і фахівці. Якщо долучилася тільки влада, то буде політизація, якщо ж тільки — фахівці, ну то, власне кажучи, можна обійтися без влади, але ж без процедурної підтримки інституційно ці процеси можуть дуже розтягнутися в часі. Тому от ця громадська активність, яка не перейшла в громадську діяльність і не залучила фахівців, — вона є навіть певною мірою шкідливою. Тому що після того, як важливі питання були порушені, були обговорені й не залучені фахівці для їхнього вирішення (разом з владою), то це питання відкладається потім на довше. Воно вже стає неактуальним, тому що воно перегоріло, його заговорили”
(10.05.2023_18_місцева інституція_громадськість).

З-поміж ресурсних передумов, потрібних для сталого та ефективного розвитку інституцій громадського сектору, експерти на перший план вносять проблему сталого приміщення, навіть не фінансів для його обслуговування, і ця проблема є особливо актуальною для молодих, інституційно недосвідчених організацій:

> ***"Багато організацій не мають приміщень, от нема такого простору, кожен якось собі дає раду. Але якщо це — нова організація, то найважче саме з приміщенням. От тут би мала помагати влада, однак, здається, того не відбувається. Посприяти з приміщенням може багато хто, можуть донори сприяти. Але ж грант є обмеженим, то що робити організації, не маючи приміщення, як бути спроможною, якщо немає основи. Це ж — не про гроші, це — про сталу локацію. Буває, що хтось надає приміщення, але тоді організація сприймається як залежна. Адже зрозуміло, що власник приміщення диктує умови... Давніші організації вже мають репутацію в донорів, а ось нові організації... Як бути їм?"***
> *(12.05.2023_24_місцева інституція_громадськість).*

Медіація та сталий, нейтральний майданчик перемовин, діалогу та обміну думками між владою та громадськістю, на думку представників громадського сектору ІФ МТГ, є доволі запитуваним та неодмінно потребує інституціоналізації та оформлення як чиєїсь частини роботи:

> ***"Діалоги, тренінги між владою і громадськістю. І от якби хтось виступив третьою стороною і почав би налагоджувати ось цей діалог, то було б ідеально. Завжди у влади є таке упередження: якщо громадськість приходить, ну то щось хоче, певно, хоче звинуватити, що ми — злодії й хабарники. І таке саме є у громадськості: якщо влада приходить щось питати у громадськості, що буває дуже рідко, то всі одразу думають: та вони щось хочуть, хочуть прикритися думкою громадськості. Тож має бути діалог. І його має налагодити третя сторона. У нас от щось подібне було після Майдану. Та ви пам'ятаєте, то був крутий діалог. Влада слухалася громадськість, громадськість чула владу. Адже не все ж може бути, як хоче громадськість, бо є закони й правила. А зараз немає"***
> *(05.05.2023_10_місцева інституція_громадськість).*

4.5. Релоковані організації

Релоковані громадські організації переважно маловідомі респондентам та й загалом малопомітні у громадському житті Івано-Франківська. Певну обізнаність щодо релокованих інституцій засвідчили лише ті експерти, що стикалися безпосередньо із необхідністю кооперації з ними з огляду на специфіку діяльності чи поточні проєктні завдання. Натомість представники переміщених організацій також не надто обізнані про публічну сферу Івано-Франківська. У процесах мережування ж надають перевагу співпраці та кооперації з іншими релокованими організаціями чи тими, що переїхали в першій хвилі релокації у 2014 році через початок АТО на території Донецької та Луганської областей, а також АР Крим.

Доречно припустити, що саме інституції, що переїхали на Прикарпаття через

російську агресію у 2014 році, можуть слугувати своєрідним інституційним містком, майданчиком знайомства та майбутньої співпраці релокованих організацій з місцевими активістами та інституціями.

З-поміж інституцій громадського сектору, які обрали Прикарпаття, наразі з інтерв'ю експертів відомо про перебування та фактичну роботу на території ІФ МТГ наступних організацій:

- "Друкарня";
- "Нова генерація";
- "Накипіло";
- "Хай щастить";
- "Право на захист";
- "Благодійний фонд "Рокада";
- "Крим SOS";
- "Асортиментна кімната";
- "Вільха" ("Вільна хата").

Релокація інституційна є непростим питанням, адже, якщо приїздить у регіон очільник тамтешньої організації, працевлаштовується тут, в ІФ МТГ, до прикладу, в іншій організації, то як цей кейс трактувати? Він вже працює в іншій організації чи все ж розвиває в такий спосіб інституцію, що була свого часу його основною домівкою?

Варто підкреслити, що активісти з інших регіонів України наголошують, що дуже часто відбувається не релокація, а фактичне перезаснування організації з огляду формальних особливостей здійснення звітності, зокрема й податкової. Тому доволі часто лідери громадського сектору з інших регіонів України або ж не переїздять, або переїздять і повертаються за першої нагоди, позаяк фактичний переїзд дуже часто означає припинення діяльності організації для розвитку саме тієї території:

> ***"Громадський сектор прив'язаний і відповідальний. Зрештою, як і влада та органи місцевого самоврядування. Вони, як правило, теж не виїздять. Громадський сектор несе зобов'язання суспільні. Вони неформалізовані, однак є зоною відповідальності. От тому я ось спостерігаю, що багато моїх знайомих активістів — вони всі на місцях, вони повернулися"***
> *(12.05.2023_24_місцева інституція_громадськість).*

Зі слів експертів, що нещодавно розпочали свою діяльність в ІФ МТГ, локальне громадське середовище доволі закрите, а довіру у людей може здобути тільки той громадський лідер чи активіст, хто вже добре знайомий та впізнаваний. Також в оцінках підкреслюється значна консервативність місцевої громадськості, що суттєво обмежує можливості громадського сектору, зокрема й релокованого.

Частина експертів з інших регіонів, що порівняно давніше працюють на території ІФ МТГ, бачать громадське середовище дуальним:

> ***"Івано-франківське громадське середовище характеризується дуалізмом, де поряд із традиційною консервативністю та містечковістю існує сучасна активність"***
> *(09.05.2023_9_релокована інституція_громадськість).*

Також релоковані експерти наголошують на інноваційності, відкритості, що, на їхню думку, відрізняє громадське середовище ІФ МТГ.

Представники місцевих організацій доволі рідко можуть пригадати релоковані організації чи їхніх лідерів:

> ***“Не можу пригадати нікого. Ми ними зараз не займаємося. В першу хвилю займалися (події після 2014 року — авт.), зараз не займаємося, там є кому. А от перші, так, я їх знаю... І вони навіть не релоковані, вони швидше вже були навіть створені”***
> *(05.05.2023_10_місцева інституція_громадськість).*

4.6. Мережа

Респонденти опитування переконані, що івано-франківське громадське середовище вигідно вирізняється від аналогічних середовищ інших міст України, а ескалація воєнних дій після 24.02.2023 призвела не лише до нових викликів, але й до можливостей:

> ***“Громадський сектор Івано-Франківська достатньо розвинутий. Буваю в інших обласних центрах, можу сказати, що далеко не всюди він такий сильний, точніше якісний (не знаю, чи сильний). Так, за останні роки зріз такий. Останній рік, коли війна, звісно, є більше донорських грошей, тож відбувається активізація громадського середовища не лише в Івано-Франківську, але й в Україні загалом”***
> *(12.05.2023_24_місцева інституція_громадськість).*

З-поміж рис, що створюють перешкоди для громадського сектору, окремі активісти зазначили, що до ситуації закритості призводить тісна інфраструктура наявних зв’язків:

> ***“Місто маленьке, багато людей залежить, і, напевне, це впливає. Також — небажання вчитися і взагалі малий доступ до інституційних навчань”***
> *(05.05.2023_10_місцева інституція_громадськість).*

Впізнаваність інституцій громадського сектору ІФ МТГ

Десяток організацій, що найчастіше згадувався експертами під час інтерв’ю складають:

- “Благодійний фонд “Дім Сірка”
- “Громадська ініціатива Галичини”
- “Громадський інститут аналітики” (інтелектуально-філософський клуб “Вершини”)
- “Д.О.М 48.24”
- Івано-Франківська обласна організація “Молода просвіта”
- “Мами Прикарпаття”
- “СТАН”
- “Тепле Місто”
- “Пласт — національна скаутська організація України, Івано-Франківська округа”
- “Культурно-мистецький центр Палац Потоцьких”

Експерти дослідження в різних контекстах також згадували наступні організації, які, на їхню думку, є помітними в Івано-Франківську та суттєво долучаються до формування інституційної панорами громади:

- "Бандерівський Схрон"
- "Бізнес Асоціація Івано-Франківська"
- "Благодійний фонд "Інтегро"
- "Благодійний фонд "Карітас Івано-Франківськ УГКЦ"
- "Благодійний фонд "Ліга толерантності"
- "Благодійний фонд "Наше Прикарпаття"
- "Благодійний фонд "Свій за свого"
- "Генеза"
- "Гірський рятувальний центр"
- "Івано-Франківська асоціація територіальних громад"
- "Івано-Франківська обласна організація Національної спілки письменників України"
- "Івано-Франківська обласна організація Національної спілки архітекторів"
- "Івано-Франківська обласна спілка журналістів Національної спілки журналістів України"
- "Івано-Франківське обласне об'єднання Всеукраїнського товариства "Просвіта" ім. Тараса Шевченка"
- "Мальтійська служба допомоги"
- "Івано-Франківський осередок Наукового товариства ім. Тараса Шевченка"
- "Моє місто"
- "Молодіжна комісія при УГКЦ"
- "Нова енергія"
- "Поступовий гурт франківців"
- "Солідарна справа громад"
- "Спілка волонтерів Прикарпаття"
- "Спілка добровольців АТО Прикарпаття"
- "Франківський драмтеатр"
- "ФРІ Івано-Франківськ"
- "Художнє братство Івано-Франківська"
- "Центр європейської інтеграції"
- Громадська організація "Між іншим"
- Громадський простір "Вагабундо"
- Громадський рух "Франківськ, який треба берегти"
- Івано-Франківська обласна організація "Комітет виборців України"
- Молодіжний центр "Paragraph"
- "AIESEC"
- "Gutsul Running Club"
- "Porto Franko"
- "Urban Space 100"

Загалом у структурі інституційного поля ІФ МТГ простежується певна генераційність, тобто хвилі організацій, які об'єднуються за історичним часом власного формування (як-от: світанок незалежності України, Помаранчева доба, Революція гідності та, власне, повномасштабне вторгнення РФ на територію України).

Доволі впливовим є спектр організацій, які об'єднують активістів — від воїнів АТО до представників культурно-мистецького середовища патріотичного характеру.

Стосовно ж міжсекторальної співпраці респонденти вказували на певні пересторогі у співпраці влади та інституцій громадського сектору, як-от:

> ***"Влада завжди співпрацює з тими ГО, які до неї прихильні"*** *(05.05.2023_15_місцева інституція_медіа).*

Суттєвим викликом для експертів від громадськості є інформаційна політика публічного простору ІФ МТГ:

> ***“У львівському громадському секторі є інше середовище, потужні процеси. Але це не є погано для Франківська, то дуже добре. Останнім часом в Івано-Франківську зросла подієва активність: ми не будемо ходити на всі заходи, ми — не для “галочки”. Ми йдемо туди, де маємо інтерес, але маємо обмежені ресурси часу і людей. А от що дивує — коли приїдуть “парашутисти” робити заходи для локальних інституцій, то трохи смішно, бо ж не орієнтуються в місцевій ситуації. Нецікаво, хіба для початківців, точно не для організацій, що давно працюють. А коли простір завантажений подіями, то ти губишся і вже нікуди не ходиш. Це вантажить мій інфопростір, я не хочу цього***
> *(12.05.2023_24_місцева інституція_громадськість).*

4.7. Бачення розвитку та ролі сектору в процесах стратегування

Експерти зазначають, що в публічному просторі ІФ МТГ є певний брак обговорень, що турбують містян:

> ***“Є відчуття того, що в міському середовищі є багато недоговореного і непочутого. От ми свого часу робили громадські слухання в різних районах міста, то першу годину треба було просто мовчки переслухати ті всі болі, всі ті переживання містян і лише потім можна було переходити в конструктивне спілкування за темою розмови. Це ж є недопрацювання саме громадського сектору, громадських організацій, які б мали ці питання порушувати, але ж не просто порушувати, але й вирішувати”***
> *(10.05.2023_18_місцева інституція_громадськість).*

Загалом переважає позитивне оцінювання спроможності сектору у забезпеченні процесів стратегування розвитку громади:

> ***“Громадський сектор Франківська є достатньо адекватним, нормальним, видимим. Може брати на себе функції розвитку міста, бо часто виконує ці функції краще, ніж офіційні посадові особи. Часто є рушієм розвитку та впровадження змін”***
> *(12.05.2023_24_місцева інституція_громадськість).*

На думку респондентів, громадський сектор не має самостійно формувати порядок денний життя громади, натомість має забезпечувати зв’язок між владою громади та жителями:

> ***“Громадський сектор має бути посередником між владою та безпосередньо громадою”***
> *(25.05.2023_10_місцева інституція_влада);*

> ***“Не завжди чиновник чи службовець розуміє проблеми міста. Громадський сектор — він, знаєте, живе тут”***
> *(05.05.2023_10_місцева інституція_громадськість);*

“Завданням громадського сектору сьогодні залишається інформувати владу про потреби суспільства”
(09.05.2023_9_релокована інституція_громадськість).

Вагома частина експертів від громадськості висловлює сумніви стосовно того, що громадський сектор ІФ МТГ здатний здійснювати свою функцію контролю:

“Громадський сектор не до кінця спроможний бути наглядачем за владою, проте більше нема кому”
(08.05.2023_34_місцева інституція_громадськість).

Однак експерти від громадськості солідарні в тому, що громадський сектор ІФ МТГ повинен інституційно рости, масштабуватися та нарощувати спроможність ефективно та належно реалізовувати контроль над владою у регіоні.

Респонденти акцентували також увагу і на окремих випадках інституційної недоброчесності, коли, до слова, є такі ситуації, що ось деякі начебто громадські організації фактично є розвідниками політичних партій у громадському середовищі.

Стосовно ж спроможності громадського сектору ІФ МТГ забезпечити завдання моніторингу майбутньої стратегії фахівці сходяться на думці, що таке завдання вимагатиме нарощування інституційної спроможності уже наявних на території організацій. Значний потенціал в цьому контексті мають волонтерські організації, які загартовувалися та пройшли вишкіл труднощами, частина великих та вже сталих організацій громади:

“Моніторинг стратегії — то є питання про штат і фахове забезпечення. Ось є великі всеукраїнські організації, то вони можуть, адже якщо тут немає якогось фахівця, то він є в Києві чи в інших відділеннях організації, є такі чи на фінансуванні, чи на підряді… Моніторинг забезпечувати можуть лише ресурсно спроможні, великі організації. Є от волонтерські активні організації, я думаю, у них після війни точно залишиться добрий апарат. Вони будуть дієвими й матимуть забезпечений весь процес: організаційний, юридичний, статистичний, логістичний”
(10.05.2023_18_місцева інституція_громадськість).

Червоною лінією діяльності громадського сектору є втручання у фахові речі:

“Нефахові речі під виглядом фахових — от це є недобре. Багато є стурбованої громадськості. Але от коли треба прийти на зустріч, обговорити питання, дати пропозиції й взяти на себе відповідальність, ну то це — одиниці, от якраз, як правило, вже ті, які належать до фахової громадськості… Не повинен втручатися громадський сектор у фахові речі, бо тоді виникають псевдофахові рішення. Громадський сектор має порушувати питання, контролювати, але вирішувати його мають фахівці. Точно не повинен громадський сектор займатися вирішенням фаховим”
(10.05.2023_18_місцева інституція_громадськість).

Переважно експерти від громадськості сходяться на думці, що є ще простір для розвитку та удосконалення, що й варто визначити завданням майбутнього стратегічного розвитку:

> ***“По громадському сектору Івано-Франківська у нас роботи — непочатий край. По інституціоналізації, інших моментах — робити й робити...”*** *(05.05.2023_10_місцева інституція_громадськість).*

Висновки

Здійснений науковцями “FrankoLytics” аналіз громадського сектору в оцінках та коментарях експертів дозволяє сформувати наступні висновки:

- в ІФ МТГ історично склалася інституційна композиція громадського середовища, що має чітку виражену генераційну складову (простежуються хронологічні віхи формування організацій, синхронні до ключових подій модерної державності України) та тематичну згуртованість (існують своєрідні тематичні коаліції організацій за секторами);
- громадське середовище ІФ МТГ є доволі консервативним та не надто відкритим;
- простежується значна спорідненість між сферами влади, бізнесу, медіа та громадськості, що є перевагою, з одного боку (адже створює передумови співробітництва та кроссекторального діалогу), та загрозою — з іншого (існують ризики узалежнення громадськості від влади, бізнесу чи медіа, ризики слабкої суб’єктності та інституційної спроможності);
- впливові лідери громадського сектору переважно є найперше впливовими у професійному плані й лише потім — у громадському секторі ІФ МТГ;
- інституційна спроможність інституцій громадського сектору суттєво визначається наявністю в організації сталого приміщення;
- частка організацій, що спеціалізуються в непростих тематиках (як-от: аналітика, антикорупційна сфера), є малою; робота таких інституцій суттєво ускладнена поточними вимогами до здійснення діяльності, що становить суттєве застереження в контексті стратегії ІФ МТГ.

5 РОЗДІЛ

Результати мапування викликів ГО Івано-Франківської громади “Як об’єднати бізнес, владу та громадський сектор. Виклики, точки дотику та рішення”

13.06.2023

Мапування викликів ГО Івано-Франківської громади – це своєрідна конкретизація проблемних точок громади та пошук їх вирішення через об’єднання зусиль громадських організацій, бізнесу та влади. Спільне стратегування розвитку Івано-Франківська у баченні громадського сектору.

Щоб розібрати виклики громадського сектору Івано-Франківська детально, кожна група працювала зі своєю темою, згідно з напрямком діяльності громадської організації, її сферою інтересів та впливу.

Завдання: розібрати не лише проблемні моменти, а й проаналізувати, якими методами взаємодії між владою, бізнесом та ГО результат буде найефективнішим. Що необхідно для такої взаємодії та чому не вдавалось раніше. Як налагодити таку співпрацю у майбутньому.

Вікові категорії учасників заходу:

- 20-29 років – 7 осіб.
- 30-39 років – 19 осіб.
- 40-49 років – 9 осіб.
- 50-59 років – 4 особи.
- 60-69 років – 2 особи.

Загальна кількість учасників – 41.

Громадські організації, які взяли участь у мапуванні:

- ГО «Тепле місто»
- ГО «Мами Прикарпаття»
- БФ «Захід шанс»
- ГО «MoveUkraine»
- БО «БФ KI(N)D’S»
- Івано-Франківська обласна організація «Молода Просвіта»
- ГО «Опіка Ангела»

- ГО «Д.О.М.48.24»
- ГО «Позитивні жінки Прикарпаття»
- ГО «Пласт»
- ГО «Громадський центр «Нова генерація»
- ГО «Спільнота Ластівка»
- ГО «Центр політичних студій»
- ГО «ІНТЕЛЕКТ УА» (ініціатива «ФранківськЯкийТребаБерегти»)
- ГО «Дружина воїна»
- ГО «КМА «Брама»
- ГО «ДВІЖ»
- ГО «СТАН»
- БО «Благодійний фонд «Свій за свого»
- БО «Мальтійська служба допомоги»
- ГО «MetaLab»

та окремі громадські активісти
Ініціативні групи:

- ОСББ «ІФ-Надрічна 221А»
- ОСББ «МАРЕ»
- ОСББ «Капіталь»
- ОСББ «НАБЕРЕЖНА 32»

Представники бізнесу:

- «Growness Group»
- ГС «Бізнес Асоціація Івано-Франківська»
- «S.O.P.A»

Представники комунального підприємства:

- Простір Інноваційних Креацій «ПАЛАЦ»

А також:

- Карпатський інститут аналітики "FrankoLytics"

Запити до події від учасників, що можуть дати та що хочуть отримати в результаті мапування:

- Обмін досвідом щодо викликів, з якими стикнулись громадські організації.
- Ідеї для реалізації співпраці між владою, бізнесом та громадським сектором, ефективні методи для взаємодії.
- Брейнштормінг на тему глобальних викликів сучасності, пошук рішень.
- Пошук однодумців, об'єднання ініціатив для втілення найсміливіших ідей.
- Разом сформулювати стратегію розвитку громадського суспільства в Івано-Франківську та можливі сценарії спільної діяльності.
- Залученість БАІФ (Бізнес Асоціація Івано-Франківська) до роботи та знаходженню консенсусу у трикутнику "влада – бізнес – громада".
- Отримати інформацію, дієві інструменти та знайти нові можливості у побудові партнерств у трикутнику "влада – бізнес – громада".
- Пошук шляхів росту громадських організацій.
- Розширити сприйняття міста, спробувати подивитись на нього під іншим кутом.
- Розробити алгоритм дій спільної діяльності бізнесу, влади та громадського сектору.
- Дізнатись про існуючі програми взаємодії з іншими організаціями.
- Отримати коло однодумців, які знаходяться "на одній хвилі" та вибудувати нові горизонтальні зв'язки.
- Зрозуміти, засвоїти методику як прокласти доріжки до спільного шляху ОСББ та бізнесу і влади, щоб їх цілі, потреби перетинались.
- Практичні поради щодо комунікації з владними структурами для підтримки діяльності.
- Отримати інформацію про поточний стан громадських ініціатив у місті, взаємодію з ними влади і можливостей, які можуть надійти від бізнесу.
- Познайомитись з активним громадським середовищем, налагодити контакти.
- Зрозуміти, які дієві інструменти можуть бути застосовані, щоб об'єднати зусилля громади, влади і бізнесу для охорони спадщини та нашої самоідентифікації.
- Отримати знання як структурувати роботу та запустити зміни в сфері збереження спадщини.

Учасники мапування розподілені на групи, згідно сфери діяльності. В результаті цього було сформовано **5 круглих столів на теми:**

- Збереження історично-культурної спадщини.
- Об'єднання мешканців в ОСББ.
- Робота з жінками та дітьми.
- Допомога внутрішньо переміщеним особам.
- Медицина та допомога військовим.

В результаті роботи, було виокремлено **5 категорій для мапування**, а саме:

- **Що потрібно робити менше?**
- **Що потрібно робити більше?**
- **Що продовжувати робити стабільно?**
- **Що додати в діяльність нового?**
- **Що припинити робити?**

Згідно з 5 вище вказаними категоріями сфер діяльності громадських організацій було сформовано 5 мап викликів, точок росту організацій громадянського суспільства Івано-Франківська.

Група 1
«Збереження історично-культурної спадщини»

Що робити менше?

- Втручань в автентику

Що робити більше?

- Критична необхідність у цифровому документуванні.
- Представлення цінності збереження історико-культурної спадщини людям через спогади, персоніфіковані історії людей та події.
- Фізична субстанція як міст до минулого, історії та ідентичності: архітектура є ідентифікатором нації, тож необхідно подбати про сучасне представлення та інтерпретацію.
- Розширення кола однодумців
- Медійне поширення інформації про історико-культурну спадщину Івано-Франківська.

У контексті Палацу Потоцьких, який свого часу був шпиталем: виставка листів та знайдених шпитальних артефактів, квест – навчання, колаборація з істориками та краєзнавцями.

Що продовжувати робити?

- Охорона та збереження матеріальної та нематеріальної спадщини міста.

Що робити нового?

- Створення громадського фонду для збереження історико-культурної спадщини за рахунок донатів (масштаби: місто, комплекс, будинок).
- Публічне звітування.
- Інтерпретація об'єктів історико-культурної спадщини у місті: за допомогою візуальних інструментів пояснювати, теоретично реконструювати місця).
- Об'єднання громади на темі збереження історико-культурної спадщини.
- Фандрейзинг.
- Візуальні елементи про історико-культурну спадщину: інтерактивні та настільні ігри, сувенірна продукція – донати.

Що припинити робити?

- Руйнувати, стирати, нівелювати значення історико-культурної спадщини міста.
- Нефахові втручання в архітектурне середовище.
- Будівництво в охоронній зоні археологічного шару, в історичних ареалах.

Група 2
«Об'єднання мешканців в ОСББ»

Що робити менше?

- Без наявних рішень в цій категорії.

Що робити більше?

- Сприяти створенню ОСББ-конституції.
- Спрощення реєстрації ОСББ у ЦНАПах.
- Пропозиції народним депутатам щодо передачі землі ОСББ.
- Вирішення проблемних питань у різних сферах діяльності ОСББ.
- Розробляти проєкти для залучення коштів.

Що продовжувати робити?

- Утримувати та покращувати житловий фонд міста та благоустрій територій.
- Вчити бути відповідальними власниками свого і спільного майна.
- Об'єднувати людей різного віку, інтересів, доходу та світобачення.

Що робити нового?

- Брати участь у розробці стратегії розвитку міста.
- Сприяти у наповненні бюджету міста за рахунок сплати земельного податку комерцією у будинку, ПДФО виконавців робіт.
- Запровадити регулярні тренінги для голів правління ОСББ (підвищення стресостійкості, комунікації, тощо).

Що припинити робити?

- Не займатися не властивими ОСББ функціями (пільги, субсидії, тощо).

Група 3
«Робота з жінками та дітьми»

Що робити менше?

- Організовувати гуманітарну допомогу – продуктові набори.

Що робити більше?

- Збільшення освітніх проєктів.
- Перекваліфікування та профорієнтація.
- Організація ярмарків професій.
- Посилення експертності активістів.

- Збільшення просторів дружніх до дітей.
- Відновлення дитячих майданчиків.
- Посилення інформаційної видимості ГО.
- Пристосування громадських просторів до людей з інвалідністю.
- Робота груп самодопомоги.

Що продовжувати робити?

- Просування ідеї гендерної рівності.
- Підтримка та захист жінок та дітей.
- Професійне перепрофілювання внутрішньо переміщених осіб.
- Стала підтримка дітей (юридична, психологічна, матеріальна, освітня).
- Фандрейзинг.
- Інформування населення про важливість психологічної підтримки.
- Робота з обізнаністю медичних працівників при роботі з батьками/людьми у горі.

Що робити нового?

- Ретрити для ГО, БО, профілактика вигорання
- Співпраця з бізнесом.
- Інклюзивні майданчики та простори для дітей.
- Долучення до розробки програм та норм.
- Створення медичних курсів для дітей різних вікових категорій.
- Наявність людини в кожній організації, яка має кваліфіковану медичну підготовку.

Що припинити робити?

- Створювати нездорову конкуренція серед ГО.
- Працювати понаднормово, що сприяє вигоранню.
- Знецінювати особистий життєвий досвід людей (кожна проблема, втрата, біль є важливим).
- Робити проєкти заради проєктів.

Група 4
«Допомога внутрішньо переміщеним особам»

Що робити менше?

- Зменшення кількості дублюючих програм проєктів для однієї цільової групи.
- Зменшити попит на «рибу» – готові рішення, продукти, такі як безкоштовні шелтери, харчування, гуманітарна допомога.

Що робити більше?

- Збільшити кількість програм та послуг, які стимулюють внутрішньо

переміщених осіб до самозарадності.
- Організація спільних заходів за участі всіх секторів з подальшим розвитком проєктів.
- Якісна комунікація.
- Системна взаємодія всередині громадського суспільства.

Що продовжувати робити?

- Комунікації та створення якісних проєктів.
- Створювати програми, проєкти, діяльність яких спрямована на мережування, інтеграцію та нові соціальні контакти.

Що робити нового?

- Створення сайту з базою даних проєктів організацій.
- Розробити нові моделі взаємодії.
- Новий майданчик для комунікації.
- Висвітлення феномену адаптації внутрішньо переміщених осіб (історичні стереотипи).
- Системний план дій – дорожня карта для внутрішньо переміщених осіб.

Що припинити робити?

- Припинити конфлікти всередині волонтерської спільноти та ГО.
- Використання старих неефективних моделей
- Припинити давати готові рішення, продукти – не привчати людей бути безпорадними.

Група 4
«Медицина та допомога військовим»

Що робити менше?

- Не «розпорошуватись» на дрібниці.
- Зменшити забезпечення тепличними умовами внутрішньо переміщених осіб.
- Менше популізму.

Що робити більше?

- Активніше залучати ЗМІ до висвітлення актуальних питань.
- Залучати свідомий бізнес до волонтерства і благодійності.
- Ініціювати прозору звітність (деталізовано) щодо використання коштів бюджету, зокрема тих, що спрямовані на потреби військових.

- Допомогти владі правильно визначати пріоритети під час воєнного стану та післявоєнного відновлення.
- Ініціювати інформаційну кампанію по вихованню культури комунікації з військовими та їх родинами.
- Доступна інфраструктура міста для маломобільних груп населення.
- Правильно визначати вектори діяльності організацій.
- Ініціювати звернення до міської влади з питань перерозподілу бюджету міста в сторону допомоги військовослужбовців (частинам Івано-Франківська, територіальної громади)
- Проводити інформаційні заходи для збільшення обізнаності населення про основи інфекційних захворювань.
- Психологічна реабілітація для військових.

Що продовжувати робити?

- Матеріальне забезпечення військових, які базуються на території Івано-Франківської міської територіальної громади.
- Інформаційна грамотність населення щодо медичних тем.
- Координація та співпраця.
- Залучення іноземних партнерів.
- Фандрейзити та залучати донати.

Що робити нового?

- Вже зараз робити місту фокус на реабілітацію ветеранів, освіту та перекваліфікацію.
- Залучати кошти на інфраструктурні об’єкти для маломобільних груп населення з фокусом на інклюзивність.
- Брати участь у підготовці проєкту бюджету міста (громадські організації, волонтерські організації, спілки військових, тощо).
- Розробка проєктів для залучення коштів з різних джерел для діяльності громадських та волонтерських організацій.
- Систематизувати роботу громадського сектору таким чином, щоб бюджет міста був переналаштований на воєнний та післявоєнний період і був прийнятий за участі громадських організацій.

Що припинити робити?

- Брати надто близько все «до серця».
- Не брати на себе відповідальність за те, що ми не можемо зробити, змінити.

Коментар Карпатського інституту аналітики FrankoLytics:

«Громадський сектор є динамічним, синергетичним середовищем, ефективність функціонування якого суттєво залежить від рівня комунікаційної проникності, згуртованості та мережування організацій, особливо тих, які працюють в одному тематичному полі. З огляду висновків нещодавно проведеного дослідження громадського сектору в Івано-Франківській територіальній громаді можна припустити, що попри те, що середовище достатньо добре інтегроване, все ж існують певні комунікаційні розломи по лінії поколіннєвої приналежності організацій.

Також, наше дослідження підтвердило припущення про те, що громадський сектор переміщених інституцій не надто охоче інтегрується з місцевими організаціями, надаючи перевагу співпраці з іншими переміщеними організаціями, або ж організаціями, які раніше прибули на Прикарпаття у зв'язку із агресією росії у 2014.

Відтак, фасилітована модерація та мапування викликів, які постають перед громадським сектором Івано-Франківської територіальної громади за участі залученого експерта є слушним рішенням, позаяк сприятиме налагодженню партнерства та порозуміння між представниками інституцій громадського сектору, формуватиме передумови для кращої внутрішньо-секторальної та міжсекторальної співпраці. Активна участь внутрішньо переміщених активістів та організацій у фасилітації сприятиме поглибленню діалогу та порозуміння на території громади, а поглиблення розуміння секторів роботи у поєднанні із міжсекторальною комунікацією сприятиме кращому та ефективнішому впровадженню стратегії та довготермінової візії громади».

Відгуки щодо заходу від громадських організацій-учасників мапування

Івано-Франківська обласна організація «Молода Просвіта»
(м. Івано-Франківськ):

«За час повномасштабної війни з'явилося чимало проблем, вирішення яких можливе тільки у співпраці між громадським сектором, бізнесом та владою. Працюючи у групах, спільно напрацювали декілька важливих думок. Одна з перших – про необхідність відходити від системної гуманітарної роботи. Звісно, у кризових ситуаціях є потреба її надавати, але для організацій цей напрям уже не є пріоритетним. Зосереджуватися треба на підтримці інтеграційних процесів, які сприятимуть розв'язанню інших питань.

Також одна з представниць бізнесу озвучила проблему кадрового голоду, що торкається технічних сфер. Місцеві фахівці переважно обирають роботу за кордоном, а люди з інших регіонів зазвичай мають спеціалізацію, не затребувану в містах і селах, куди вони переселилися.

Отож потрібно зосереджуватися як громадському сектору, так бізнесу і владі над програмами та проєктами, які сприятимуть самозайнятості населення та перепрофілюванню тих, хто хоче отримати роботу у нових сферах».

ГО «Громадський центр «Нова генерація» (м. Херсон):

«Важливо, що до роботи над стратегією Івано-Франківська долучають громадський сектор. Як громадські організації та волонтерські ініціативи локальні, так і реколовані. Зустріч дала можливість зібрати організації та активістів не лише для співпраці, але й, в першу чергу, для знайомства, звірки годинників, адже чимало організацій у своїй діяльності реагують на нові виклики, спричинені повномасштабною війною.

Під час зустрічі учасники намагалися бути почутими серед колег із громадського сектора та напрацювати спільні кроки для вирішення проблем. Хоча є суттєві прогалини у комунікації і між самими громадськими організаціями. І щоб голос ОГС був зрозумілим і почутий владою. Адже найбільшим викликом залишається налагодження співпраці та ефективної комунікації між владою, бізнесом і громадським сектором як ключових стейкхолдерів у розвитку громади. Вдячність організаторам – "Теплому місту" – за створене місце та простір для пошуку точок дотику та інструментів для спільнодії. А також за створення майданчика для обговорення та пошуку спільних рішень і прийняття викликів у громаді.

Також хочеться відзначити професійність у роботі запрошеної фасилітаторки зустрічі Олександри Бакланової. Команда ГО "Громадський центр "Нова генерація" щиро вдячна організаторам за запрошення. Готові та будемо раді долучатися й до інших заходів з розробки стратегії та подальшій співпраці».

ГО «ДОМ4824» (з 2014р. м. Івано-Франківськ):

«Дякуємо за можливість участі у мапуванні.З практичних результатів було те, що познайомилася з новими організаціями та обговорювали точки перетину співпраці».

ГО «СТАН» (м. Івано-Франківськ):

«Сподобалась модераторка, в Олександри Бакланової гарний досвід і навички.

Щодо мапування: я не знаю, чи досягнуто цілей, але напрацювання були, методика, запропонована Олександрою, теж сподобалась, багато пропозицій від команд прозвучало. Від такого формату серйозний результат, було озвучено важливі меседжі».

Фасилітаторка мапування:

Олександра Бакланова *– консультантка зі стратегії та управління змінами та керуюча партнерка компанії pro.mova. Викладає у Львівській Бізнес-Школі та для чисельних некомерційних проектів – суспільних, культурних, мистецьких, просвітницьких, правозахисних та аналітичних. Є членом Дорадчої ради Школи лідерства та менеджменту в Українському Католицькому Університеті, Благодійного Фонду Богдана Гаврилишина та ПЛАСТу. Має освіту з міжнародної економіки та Executive MBA. Є співзасновницею та учасницею Несторівської та Унівської міждисциплінарних експертних груп (візія для України та міста Львова), а також соціальною інвесторкою проєктів Urban Space Урбан500 та Promprylad.Renovation.*